

Budapest Turizmusáért Díjat kapott a Zsidó Kulturális Fesztivál

A Budapesti Fesztivál- és Turisztikai Központ (BFTK) által a fővárosi Új Városházán megrendezett turisztikai konferencián Budapest Turizmusáért Díjat kapott a Zsidó Kulturális Fesztivál. A rangos szakmai elismerést a szervezők nevében Kunos Péter, a Mazsihisz és a BZSH ügyvezető igazgatója vette át. Beszédet mondott Karácsony Gergely főpolgármester is.

Budapest Turizmus Konferenciát rendezett a Budapesti Fesztivál- és Turisztikai Központ (BFTK) azzal a céllal, hogy párbeszédet és összefogást kezdeményezzen a vírus miatt nehéz helyzetbe került ágazat problémáinak megoldása érdekében.

A rendezvényen az üzleti és hivatászturizmusban rejlő lehetőségek kiaknázására és fellendítésére idén márciusban önálló szakmai szervezetté vált Magyar Kongresszusi Irodával együttműködési megállapodást írt alá Budapest Főváros Önkormányzata, a BFTK, a Magyar Turisztikai Ügynökség és a Magyar Turisztikai Szövetség Alapítvány.

Faix Csaba, a BFTK ügyvezetője a szervezet küldetéséről elmondta: egyrészt láthatóságot kell adni a városban lévő izgalmas attrakcióknak, történeteknek, másrészt olyan együttműködéseket kell tető alá hozni, amelyek segítik a turisztikai szektor szereplőit.

Jelen volt Karácsony Gergely főpolgármester is, aki közölte: „Bár

a gazdaságélénkítés állami feladat, Budapest mégis mentőcsomaggal segíti a helyi vállalkozásokat. A turisztikai vállalkozások ingatlanbérleti díját 70 százalékkal, a teraszok után fizetendő díjat 90 százalékkal csökkenti a Fővárosi Önkormányzat szeptember és március között, a taxisok pedig 70 százalékos engedményt kapnak a jövő évi drosztdíjból.” Mint mondta, a legfontosabb az, hogy ebben a nehéz helyzetben segítsük a helyi vállalkozásokat, hiszen csak együtt tudunk majd felállni a járvány okozta válságból.

A konferencián átadták az ágazat kiemelt turisztikai díjait: idén a Budapest Kulturális és Turisztikai

Nagykövete Díjat Iain Lindsay, az Egyesült Királyság volt magyarországi nagykövete vehette át, továbbá Budapest Turizmusáért Díjat kapott a Zsidó Kulturális Fesztivál. (Most adták át a tavalyi Budapest Turizmusáért Díjat is, amelyet 2019-ben a Mesterségek Ünnepe érdemelt ki.)

A Zsidó Kulturális Fesztiválnak odaítélt elismerést Kunos Péter, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója vette át, aki beszédében úgy fogalmazott: „Büszkék vagyunk rá, hogy a Zsidó Kulturális Fesztivál révén hosszú évek óta részesei lehetünk Budapest művészeti életének, és büszkék vagyunk arra is, hogy a főváros ezt a missziót becsben tartja és értékeli. Azért használom a misztérió szót, mert a kultúra terjesztése számunkra valóban küldetés. Az volt a küldetés lényege, hogy a Zsidó Kulturális Fesztivállal olyan országos hírnevű művészeti brandet hozunk létre, amely idővel hatást gyakorol a főváros kulturális arculatára és turizmusára egyaránt.”

Mint az ügyvezető elmondta, a Zsidó Kulturális Fesztivál azért jött létre, hogy a magyar zsidó kultúra évről évre hangsúlyosabban, erőteljesebben és korszerűbben jelenjen meg a budapesti művészeti életben. Hozzátette: köszönet a szervezőknek – köztük a Mazsihisznél Deák Andreának –, köszönet minden, a munkában részt vevő munkatársnak, dolgozónak, fellépő művésznek, és köszönet a fesztiválhoz évek óta hűséges közönségnek.

Kunos Péter a beszédét azzal zárta: a vírushelyzet miatt a tempó idén lelassult, de egy több ezer éves zsidó kultúrával a hátunk mögött bizvást kijelenthetjük, hogy a járvány, mint annyi minden az elmúlt évszázadokban, csak ideiglenes. „Ha valaki, akkor a zsidóság tudja ezt. Mi tudjuk, hogy a padlóról nem csak föl lehet, de kötelező is felállni a közös magyar zsidó örökségünk érdekében, amelyet semmiféle vírus nem győzhet le” – tette hozzá.

Kácsor Zsolt/Mazsihisz

Jobbra Kocsis András Sándor, balra Iványi Gábor

Fotó: Kocsis András Sándor/Facebook

ban ünnepélyes keretek között helyezték el. A Megbékélés Háza Temploma kertjében rendezett eseményen részt vett Iványi Gábor lelkész, a MET vezetője is.

Kácsor Zsolt/Mazsihisz

Egyszázalékos adófelajánlás: az élen a Mazsihisz!

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal közzétette azt az összesítést, amely az egyházaknak adható 1 százalékos adófelajánlásokat tartalmazza. A legfrissebb – de még nem végleges – adatok szerint a Mazsihisz idén 92,3 millió forintot kapott összesen 11 ezer 948 adózótól, azaz az elmúlt években mintegy 30 százalékkal nőtt azoknak a száma, akik adójuk egy százalékát a Mazsihisznek ajánlották föl.

Mindez azt mutatja, hogy idén is folytatódott az a tendencia, amely szerint évek óta töretlenül növekszik az adójuk 1 százalékát a Mazsihisz számára fel-

ajánlók száma. A NAV által közölt legfrissebb – de még nem végleges – adatok szerint a Mazsihisz a 2020-as évben 92,3 millió forintot kapott összesen 11 ezer 948 adózótól.

Látható, hogy míg a Mazsihisz számára 2018-ban még 8268 adófizető adakozott, 2019-ben már 11 ezer, 2020-ban pedig a felajánlók száma megközelítette a 12 ezret.

A végleges NAV-adatok 2020 decemberére várhatók, vagyis ezek a számok még változhatnak – ebben a jó hír az, hogy a tapasztalatok szerint emelkedést mutatnak majd.

Az elmúlt pár évben tehát mintegy 30 százalékkal emelkedett azoknak az adófizetőknek a száma, akik a Mazsihiszt tisztelték meg felajánlásukkal, és a különböző zsidó egyházak, felekezetek közül az adófizetők legnagyobb számban és legmagasabb összeggel a Mazsihiszt támogatták.

A szövetség köszönettel tartozik a magyar adófizetőknek, akik az adójuk egyházaknak adható egy százalékát a Mazsihisznek ajánlották fel. A befolyt összeget szervezetünk a legfontosabb zsidó vallási, oktatási, kulturális, egészségügyi és szociális célokra fordítja.

Könyv jelent meg a veszprémi zsidóság örömeiről és tragédiáiról

A veszprémi zsidóság társadalom- és gazdaságtörténetét felvázoló könyv született, amelynek szerzője Jakab Réka, a levéltár munkatársa és Kákonyi Anna, a Laczkó Dezső Múzeum muzeológusa. A monográfiát, amelyet a Veszprémi Zsidó Hitközség adott ki, a Veszprém Megyei Levéltárban mutatták be.

Porga Gyula polgármester köszöntőjében elmondta, ha egy város a jövőjét kezdi építeni, azt csak

formálta Veszprémet. Abban, hogy Veszprém ma ilyen, az elődök keze munkája érződik. Ha ellátogatunk a zsidó temetőbe, láthatjuk, hogy a város színe-java nyugszik ott. Az ő munkájuk nélkül szegényebb lenne Veszprém – mondta Porga Gyula.

Ezután Boross István levéltár-igazgató Schweitzer Gábornak, a Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézete tudományos főmunkatársának adta át a szót. Nem véletlenül: amellet, hogy ő

A kötetet bemutatta és annak ajánlását írta Schweitzer Gábor, aki családja révén szorosan kötődik a helyi zsidó közösséghez

Fotó: Pesthy Márton/Napló

úgy tudja tisztességgel elvégezni, ha két dologra mindképpen odafigyel: az infrastrukturális beruházások mellett a közösség fejlesztésére is. Szerinte a másik fontos üzenet az, hogy tudnunk kell, kik vagyunk és honnan érkezünk.

– Ha a jövőt nem a múltunkból megélt tapasztalatokra, tradíciókra alapozzuk, amelyeket elődeink összegyűjtöttek, akkor ingoványos talajra építjük azt. Ezért is fontos, hogy megszülessenek azok a tudományos igényű munkák, melyek nélkül nem lehet jövőt tervezni – fogalmazott a városvezető, aki elmondta azt is, hogy a Tágul és szűkülő terek című kötet közel 300 éves történetet ölel fel, és a veszprémi zsidóság örömeit és tragédiáit is elmeséli.

– Ez a közösség a mai napig itt van velünk, és hozzájárul a város jövőjének építéséhez. Ez a közösség

mutatta be a kötetet és írta annak ajánlását, családja révén szorosan kötődik a helyi zsidó közösséghez. Édesapja a 2015-ben elhunyt Schweitzer József főrabbi volt.

A monográfiában sok más érdekesség mellett az is olvasható, hogy 1880-ban a város lakosságának 13,4 százaléka tartozott az izraelita felekezethez. Aztán közel hatvan esztendővel később, az 1938-ban bevezetett jogfosztó törvényekkel megkezdődött az az út, amellyel a zsidóság sorsa egyre kilátástalanabb lett – 1944: gettó és deportálás.

A holokauszt borzalmai után aztán a túlélők lerombolt zsinagógát és iskolát találtak; amit pedig nem bontattak el, azt átalakították. A valami- kor itt lakó és tevékenykedő zsidóságra manapság utcanépek és botlókövek hívják fel a figyelmet.

veol.hu

Miért festik magukat holokausztaáldozatnak gyerekek a TikTokon?

Tisztelgés vagy ízléstelenség? Megosztja az embereket a meghökkentő új trend.

Mi történt?

A tinik és kora húszasok kedvenc videómegosztóján döbbenetes trend terjed: a felhasználók koncentrációs táborokban elhunyt zsidóknak adják ki magukat, akik a mennyországban elmesélik, mi történt velük.

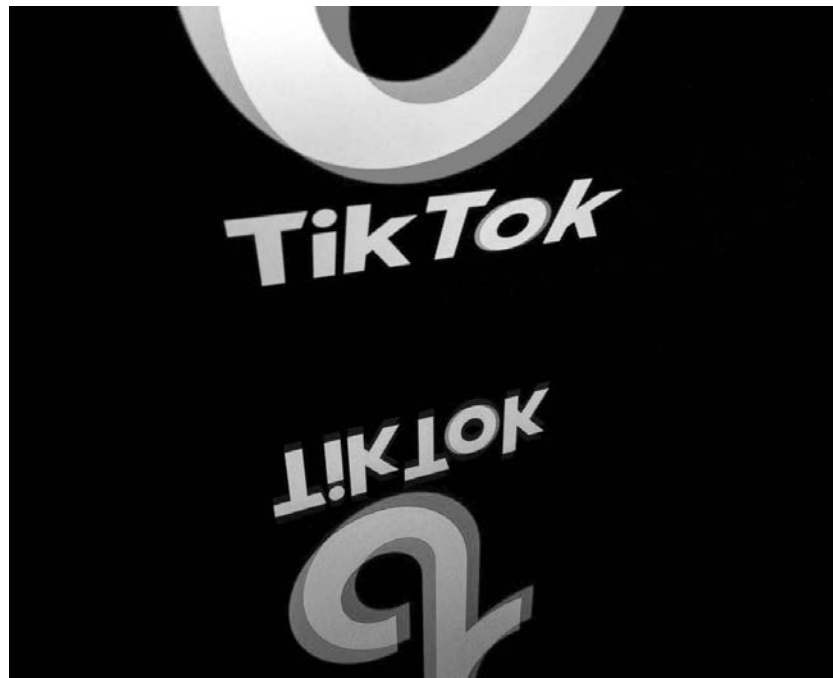
tokkerek sárga csillagot, számsort viselnek, csikos felsőben vannak, holokausztaáldozatoknak sminkelik ki magukat, és eljátszzák, hogy már a mennyben vannak, s elmesélik, hogy kerültek oda. Beesett, soványnak tűnő arcot, egyesek pedig égési és egyéb sérüléseket is festenek maguknak a szerepjátékban, amelynek során sokszor előjön Auschwitz neve, illetve Bruno Mars Locked out of

tele van rasszista és főleg antiszemita videóval, így egy új kutatás szerint a szélsőjobbosok egyik kedvenc terepe lett a videómegosztó, ami különösen azért veszélyes, mert ugyan a tiktokkerek 41%-a 16 és 24 év közötti, rengeteg 13 évesnél is fiatalabb gyerek használja az alkalmazást. A TikTok szélsőjobbos tartalmairól készített elemzést Gabriel Weimann, a kommunikációtudomány professzora, a Terrorizmusellenes Intézet (ICT) vezető kutatója, a Haifai Egyetem tanára, valamint Natalie Masri, az ICT kutatója.

Weimann elmondása szerint a TikTok tanulmányozása igen nehéz feladat, talán az egyik legnehezebb volt 22 éves pályafutása során, még a dark web vizsgálatánál is komplexebb és bonyolultabb, hiszen itt nem volt elég rákeresni olyan kulcsszavakra, mint „náci” vagy „Hitler” – sokszor ennél szofisztikáltabb szimbólumokat használnak, például a „sonnenrad”-ot, vagyis napkereket, a náci fekete nap jelképet, például egy pólon. Van olyan trend is, amikor a felhasználói fióknak adnak olyan nevet, amely egy ismert szélsőjobbosra, például Brenton Tarranta (a christchurchi mészárlás elkövetője) vagy a Ku-Klux-Klanra utal, vagy olyan kódokat használnak, mint a 88, ami ezekben a körökben a Heil Hitler megfelelője. Nincs olyan informatikai rendszer, amely képes lenne ezeket mind kiszűrni, ezért ilyen videók ezrével jutnak át a rostan.

A gyűlölet ilyen mértékű terjedése mellett pedig tényleg igen nagy szükség lenne olyan hiteles és okosan elkészített tartalmakra, amelyek érzékenyítik és fontos ismeretekkel látják el a fiatalokat, hogy soha többé ne történhessenek olyan tragédiák, mint amilyen a holokausz volt.

Tóth Orsi/noklapja.hu

Miért fontos?

Edukáló és érzékenyítő tartalmakra nagyon nagy szükség lenne, főleg mert a TikTokon rengeteg antiszemita, rasszista, illetve holokausztagadó tartalom kering.

Mi is többször írtunk már a TikTokról, a fiatalok kedvenc videómegosztójáról/közösségi oldaláról, ahová azután vonultak át tömegesen, hogy szüleik és persze tanáraik generációja már nemcsak a Facebookon van jelen, de az Instagramon is. A kínai videómegosztó applikációnak több mint 800 millió aktív felhasználója van világszerte (magát az appot több mint kétmilliárdszor töltötték le), ez a szám pedig egyre csak nő. Főleg ha Amerikában is megmarad az app, hiszen az amerikai kormány augusztus 6-án kiadott egy 45 napon belül érvénybe lépő rendeletet arról, hogy sem természetes, sem jogi személyek nem vehetik igénybe a TikTok szolgáltatásait, majd 14-én arról, hogy a videómegosztónak 14 napon belül fel kell számolnia amerikai jelenlétét. Hozzáértők szerint egyébként Trump igazi célja az egészséges az volt, hogy amerikai befektető vehesse meg nyomott áron a TikTOKot, amivel viszont több amerikai vállalat helyzetét veszélyeztetheti Kínában. De Egyesült Államok ide vagy oda, rengeteg tinédzser használja az appot, és nagyon nem mindegy, hogy milyen értékrendet tekintenek normálisnak.

Holokausztkihívás: trauma vagy tiszteletadás?

A TikTok egyik trendje a különböző kihívások teljesítése (vagyis challenge, amit már a Facebookról is ismerhet az idősebb korosztály), illetve újabban a #POV, azaz point-of-view (álláspont), amikor is a felhasználók bizonyos karakterek szerepébe helyezkednek, és úgy tógnak zenére, vagy éppen ebben a szerepben beszélnek. Igen, mint egy színjátszó körben. Ez van, amikor aranyos, és van, amikor inkább hátborzongató, mint ahogyan a legújabb trendben is történik.

Sorra jelennek meg ugyanis azok a kis videók, amelyekben a tik-

Heaven (Kizárva a mennyországból) című dala.

A gesztus a haláltáborokban elhunyt emberek előtti tisztelgésnek is tűnhet, valójában viszont igen sok gond van vele, különösen hogy a videók alá kikerül a #holocaustchallenge hashtag, és ugyan sokan komolyan veszik a dolgot, sokan mégiscsak inkább a poént látják benne. Maddy Albert így foglalta össze a problémát a Jewish Telegraph Agency oldalára írt cikkében: „Ez traumatizáló tartalom, traumapornó a javából. Azáltal, hogy ezeket a videókat ilyen könnyősen és traumát kiváltó módon osztanak meg egy olyan platformon, amelyet leginkább ostoba szórakozásra és viccekre használnak, azzal igen nagy tiszteletlenséget tanúsítanak azon zsidók és nem zsidók irányában, akiknek családtagjai a haláltáborokban pusztultak el.” Arról nem is beszélve, hogy még sokan élnek köztünk olyanok, akik túléltek a haláltáborokat, számukra kifejezetten sokkoló és viszsztatató egy ilyen otromba tartalom.

Természetesen nem ismerjük a tiktokkerek indítékát, így nem feltételezhetjük, hogy rossz szándékkal készülnek ezek a videók. Sőt, többen is azt állítják, éppen hogy edukációs jelleggel készítették videóikat, hogy minél több fiatal megtudja, milyen szörnyűségek történtek a második világháború során. Ezt állítja egy tiktokker is, akit az Insider magazin szóltatott meg – a 17 éves lány azóta letörölte saját videóját. „Mindig is érdekelt a holokausz: a kreatív videóval csak az volt a célom, hogy a TikTok felhasználóinak is felhívjam erre a figyelmét. Soha nem akartam sértő lenni ezzel” – mondta. Diane Saltzman, az amerikai holokausztmúzeum munkatársa így vélekedik a dologról: „A holokausz élményeinek imitálása meggyalázza az áldozatok emlékét, sértő és ártalmas a túlélők számára, elbátorteljesíti a történelmet.”

Veszélyben a gyerekek – gyűlölködő tartalmak

Noha elvileg tilos ilyen jellegű tartalmakat megosztani, a TikTok

Emigráló amerikai zsidók?

Korántsem tömeges, de már ezres nagyságrendű azon amerikai zsidók száma, akik komolyan fontolgatják a kivándorlást Kanadába vagy Izraelbe. Ez a szám minden eddigi rekordot megdönt. A JTA riportja szerint az elmúlt évek antiszemita bűncselekményei és a fokozódó belpolitikai feszültség az aggodalmak fő oka.

Heather Segal torontói bevándorlási ügyvédhez négy beadvány érkezett azon a napon, amikor Donald Trump választási beszédében nem volt hajlandó elítélni a fehér fajvédő mozgalmakat. Köztük két kérelem zsidóktól származott.

A zsidó Segal elmondása szerint megszokott, hogy a választások évében megnő a kivándorlások száma, de 25 éves ügyvédi gyakorlata során a mostani kiugró arányt mutat. 2016-ban néhány tucatnyi amerikai állampolgár kérte segítségét, hogy Kanadába költözzön. Ebben az évben naponta hat-hét levelet kap, többnyire zsidóktól.

„Nagy az aggodalom. Ilyeneket hallok: Tudjuk, hogyan megy ez; Polgárháború lesz; Vége lesz a demokráciának; Nem várom meg, hogy itt érjen; Nagyszüleim Lengyelországból menekültek ide a világháború idején; Félek a jövőtől.”

A vallást gyakorló zsidók körében jellemző, hogy Izraelbe vándorolnak ki, ha az állapotok rosszra fordulnak az USA-ban. A kivándorlaspártiak attól tartanak, hogy ha Trump győz, kaotikus állapotok jöhetnek. Sokan közülük riasztónak találják a szélsőséges és antiszemita mozgalmak megerősödését; amiben szerintük az elnöknek is szerepe van, mert nem lép föl határozottan ezek ellen.

A Rágalmazásellenes Liga (ADL) nyilvántartása szerint az elmúlt két évben történt a legtöbb antiszemita bűncselekmény 1979 óta. A zsidó közösséget gyilkos támadások érték Pittsburghben, a kaliforniai Poway-ban, Jersey Cityben, a New York állambeli Monsey-ban; ismertek a zsidók elleni sorozatos atrocitások Brooklynban. Trump pedig kitér a szélsőjobb elítélése elől. Még mérsékelt zsidó vezető is akad, aki a mostani amerikai helyzetet az 1930-as évek Németországhoz hasonlítja.

Izrael létrejöttével természetesen sok minden alaposan megváltozott. A választási törvény értelmében az alijázó zsidók állampolgárságot kapnak. A bevándorlást intéző Nefesh B'Nefesh szervezet szerint az amerikai zsidóktól érkező beadványok száma idén májustól szeptemberig megkétszereződött vagy háromszorozódott az előző év hasonló hónapjaihoz képest. Az Izraelben rekordokat döntő koronavírus-fertőzés ellenére tavaly szeptemberhez képest 72%-kal nőtt a kérelmek száma. Yael Katsman, a csoport szóvivője azonban elmondja, hogy a korábban érdeklődők közül számosan most látták elérkezettnek az időt, mivel a járvány miatt távol kerültek a munkahelyüktől. Szerinte a folyamat inkább gazdasági eredetű, semmint politikai indíttatású.

Az alija terve mindig ott van készenlétben, de nem elsőrendű fontosságú az amerikai politikai helyzet miatt aggódo zsidók számára.

Egy zsidó tanár, aki Pennsylvaniában az Amerikába érkező bevándorlókkal és hátrányos helyzetű diákokkal foglalkozik, Kanadában keres állást, és a megélhetési költségeket vizsgálja. Számára Kanada azért vonzó, mert az ottani élet hasonlít az amerikaiakra, de a légkör kedvezőbb a marginális csoportok számára, ami személy szerint fontos neki mint zsidónak.

„Fiatal koromtól kezdve tudatosult bennem a másságom. Megértettem bizonyos dolgokat, átéltem azokat a félelmeket, amelyeket felmenőim éltek át az Államokban vagy más országokban. Ez meghatározza viszonyomat a bevándorláshoz és ahhoz, ahogyan a rendszerszerű rasszizmushoz viszonyulok.”

Heather Segal kanadai ügyvéd szerint lesújtó tapasztalni a bevándorlási hullámot Amerikából, bár neki éppen ez ad megélhetést. Mindig felnézett az Egyesült Államokra, most viszont aggódik. „Elszomorító, amit látok, mert szeretem Amerikát, értékeivel és vívmányaival együtt. Kérdezem magamtól: mi történik Amerikában? Sok-sok félelmet tapasztalok magam körül, és nem tudni, mit hoz a jövő.”

Bassa László/Szombat

Heather Segal

A Gestapo pincéjéből mentették ki a középkori zsidó imakönyvet

A 13. századi imakönyvet a kristályéjszaka idején vitték magukkal a nácik, mielőtt felgyújtották volna a wormsi zsinagógát. A város levéltárosának kalandos körülmények között sikerült megmentenie.

A kristályéjszakának elnevezett pogrom idején, 1938 novemberében egész Németországban lángba borultak a zsinagógák. Nem volt ez másként Worms városában sem, ahol a nácik tombolása az ország legrégebbi zsinagógáját sem kímélte meg. Az épületet felgyújtották, az ott őrzött zsidó levéltári iratoknak és könyveknek a dűlást követően nyomuk veszett.

Az eltűnt könyvek között volt a Worms Mahzor néven ismert középkori imakönyv is. A két kötetből álló kézirat egyik részét 1272-ben készítették, a másikat 1280-ban. A keletkezésük helye nem egészen világos, az első kötetben található lábjegyzetek szerint Würzburg környékén írhatták, és az ottani zsidó közösség 1298-as pusztulása után vihették el a túlélők az imakönyvet Wormsba.

Részlet a Worms Mahzorból

A könyvbe különféle kiegészítéseket írtak a belőle imádkozó kántorok az évszázadok során. További különlegessége a 13. századi imakönyvnek, hogy ebben található az első ismert jiddis szöveg: egy áldás, amelyet a szófér jegyzett fel azon személy számára, aki a nehéz imakönyvet a zsinagógába cipeli.

Amikor a kristályéjszaka pusztítását követően Friedrich Illert, a város levéltárosa felfedezte, hogy eltűnt a zsidó közösségi archívum, elkezdett keresésbe kezdeni, hogy megtalálja az értékes iratokat. Kért segítséget Worms város vezetésétől és Hessen tartomány kormányától is, de próbálkozásai hiábavalónak bizonyultak. A wormsi zsidó levéltár és a középkori imakönyv holléte rejtély maradt számára.

Évekkel később, 1943-ban Illert felkérést kapott, hogy a darmstadti palotában található Gestapo-irodában segítsen idegen kéziratok szövegének megfejtésében. Illert lement a palota pincéjébe, hogy megtekintse a könyveket, és már az első pillantást követően tudta, hogy a wormsi zsidó archívum darabjait látja maga előtt. A felhalmozott könyvek között pedig az értékes középkori imakönyv két kötetét is megtalálta.

Illert elhatározta, hogy élete kockáztatásával, de megmenti a történelmi kéziratokat a nácik pusztítása előtt. Szép lassan elkezdte kicsempészni a könyveket a Gestapo pincéjéből, és a város egyik katedrálisának tornyába vitte megőrzésre a levéltár darabjait. Ami már csak azért is jó ötletnek bizonyult, mert így a kéziratok a szövetségesek bombázásait is épségben átvészelték.

A wormsi zsidó közösség megmentett levéltára a középkori imakönyvvel együtt 1957-ben Izraelbe került. A 13. századi mahzor két kötetét az Izraeli Nemzeti Könyvtár vette át megőrzésre, a levéltár többi része pedig a Zsidó Nép Történetének Központi Archivumába került.

Kibic

„Testvérek, álom az élet...”

Prof. Dr. Oláh János emlékére

A Talmud egyértelműen megfogalmazza az alábbi mondatokban, melyeket reggelente szoktunk mondani:

„Te adtad nekem a lelket tisztán, Te teremtetted azt, Te alakítottad azt és lehelted belém. Te őrzöd azt bennem és a rendelt időben Te vessed el tőlem, hogy az idő végén visszatérjen belém” – mondotta Oláh János Debrecen és határon túli testvérhítközségei A remény él... című V. Nemzetközi Tanácskozásán (Debrecen, 2003. május 23–25.).

A nyolcvanas évek végén megálmodott és a kilencvenes évek elején megvalósított új Pedagógium a Rabbiképző régi-új intézménye volt. Az újjáteremtés eszménye vezette a Bérkocsis utcai klasszikus, immár szimbólummá lett épületbe, a 20. századi történelem áldott, de viharvert falai közé. Hosszú évtizedek után újjászületett a magyarországi zsidó tanárképzés!

A judaisztikai tanulmányokat akkor elkezdő hallgatók már korábban bizonyították, hogy a szorgalom és a hivatástudat személyiségük jellemzői. E két fogalom ötvözte indította el őket a pedagógusi pályán.

Az első „nagy” generáció végzettjei a magyarországi zsidó pedagógiai és tudományos élet jelentős személyiségeivé váltak. E nemzedék megtestesítője és példaértékű reprezentánsa volt Prof. Dr. Oláh János is. Az egzakt tudományok egy specifikus területéről került a humán stúdiumok, a judaisztika varázslatos világába. A keresés, a megismerés és a zsidóság iránti elkötelezettség inspirálta, hogy feltárja ősi múltunk ezernyi árnyalatát, magát a szinkavalkádot. Tehetése, érett egyénisége magára vonta a figyelmet, és diplomájának kézhezvétele óta a Lauder-iskola egyik meghatározó személyiségévé vált.

Az elmúlt mintegy két és fél évtizedben már az OR-ZSE-n is tanított. Következetességgel, az „ügy” iránti alázattal oktatott és kérte számon a diákokat. Tudta, hogy fel-

adata van, s bizodalma, hogy tanítványai méltó módon képviselik világlátását, szellemi elkötelezettségét.

Oláh János tudós ember volt. Analizáló képessége önmagáért be-

szél, összegző készsége lenyűgöz mindannyiunkat. A formális és az informális oktatás, a katedra és az előadói pulpitus, a kutatás-oktatás-publikálás folyamata egyaránt fontos volt számára.

Gyakran idézte Slomo Ibn Gvirol, a 11. századi költő mondatait:

„A Világ Urát, aki uralkodott, mielőtt bármi létezőt megteremtett volna, már akkor Uralkodónak hívták, mikor kedve szerint létrejött minden. S mikor mindennek vége lesz, akkor is egyedül uralkodik majd a Félelmetes. Ő volt, Ő van és Ő lesz teljes díszeben, Ő az egyetlen, és nincs más hozzá hasonlítható vagy társítható. Kezdet és vég nélkül Ővé a hatalom és a tiszttség. Ő az én Istenem, él az én Megváltóm, mentsvárom a baj idején. (...) Alváskor és ébredéskor kezébe teszem le lelkemet, s lelkemmel együtt testemet. Velem van az Örökkévaló, nem félek.”

Prof. Dr. Oláh János, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem (OR-ZSE) Judaisztika Tanszékének tan-

székvezető egyetemi tanára, a Judaisztika alapszak (BA) szakfelelőse, a Magyar Zsidó Tudományok könyvsorozat szerkesztője, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Pécsi Tudományegyetem előadója volt.

Az 1995/96-os tanévtől az Országos Rabbiképző Intézet, majd az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem különböző alap- és mesterszakjain, valamint az egyetem Zsidó Vallástudományi Doktori Iskolájában tanított, 2012–2018 között az OR-ZSE rektorhelyettese volt.

2010–2018 között tagja volt a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) Hittudományi Bizottságának, továbbá tagja volt a Magyar Hebraisztikai Társaságnak és a Magyar Tudományos Akadémia Köztestületének.

A Komárom-Esztergom megyei Magyar–Izraeli Baráti Társaság tiszteletbeli elnöke volt.

Vendégoktatóként több főiskolán, egyetemen tartott előadásokat, vezetett szemináriumokat; széles körű publikációs tevékenységet fejtett ki, főként a zsidó vallástudomány és a néprajz területén. 10 önálló könyvet írt, 29 könyvet és időszaki kiadványt szerkesztett, 5 kiadványt lektorált, 155 rövidebb-hosszabb dolgozata, értekezése, írása jelent meg különböző évkönyvekben, tanulmánykötetekben, periodikákban, folyóiratokban, újságokban.

Hitéleti munkássága szervesen illeszkedett szellemi oeuvre-jébe. Istentiszteleteket vezetett le vidéki városokban a nagyünnepeken, például Nyíregyházán, Győrben, Pécsen, Szombathelyen. Hitszónoki képességeire felfigyeltek az OR-ZSE, a Nagy Fuvaros, a Páva, a Csáky utcai zsinagóga hívei is.

A Hegedűs Gyula utcai zsinagógában 2013. december 13-án, Vájchi szombatján elmondott beszédéből idézek:

„Látszik, hogy az ókori zsidóság a halált nem tragédiaként, hanem az élet velejárójaként élte meg...”

Az élet mellett ott van a halál, A boldogságnál a lehangolás. A fénynél árnyék, kétség és remény – írja Madách Imre.

Avagy ahogyan nagyapáink, dédapáink idejében mondták, énekeltek egy jiddis népdalban:

Brider, di velt iz nor vi a hulem, der ments iz cu starbn gebojrn... Testvérek, álom az élet, csupán halálra születik az ember...” (Lásd: Oláh János, Angyalok, démonok, amulettok, adalékok, homiliák, Budapest, 2020, p 547.)

Dr. Lengyel Gábor Németországban élő rabbi kollégánk sorait idézem:

„Scheiber professzor (akit mint gyerek nagyon jól ismertem) mondta egyszer egy gyászbeszédében: »Alakja az életből átvonul a magyar zsidóság és tudomány történetébe.« Ez Jánosra is vonatkozik.”

Drága Kollégánk, szeretett barátunk most a leghíresebb magyar neológ rabbik egyike, Handler Márk és a világhírű, zseniális Farkasházy Fischer Mór sírjához közel nyugszik a tatai zsidó temetőben.

Kedves egyéniségét, páratlan pedagógiai készségét, megnyugtató mosolyát, lenyűgöző szorgalmát és kreativitását, a Zsidó Egyetemért végzett felbecsülhetetlen érdemeit lelkünkben kegyelettel megőrizzük.

Jöhi zichraj boruch.

Fakadjon áldás emlékből!

Schöner Alfréd

Gyászol az Egyetem

A lombsátrak ünnepe a hagyományos fölfogás szerint zemán szimcháténu, örvezetésünk ideje. Hogy idén ennek az örömmnek sajtó híja lett, nem csupán a vilájárvány nyomán föllépő, közösségkerülő magány következménye. Az OR-ZSE polgárait az ünnep előtti nap érte Oláh János egyetemi tanár halálának híre.

Egy éve tudtuk már, milyen kórral kell küzdenie. Amíg nem kényszerültek az istentiszteletek a virtuális tér csímentességébe, addig a tanzsinagógában, később pedig a zoomolódo máárvok idején esdekelünk is a fölgyógyulásáért. Rémületünkre a remény imaleplét terítettük. Édesanyja fiaként említve kértünk rá teljes gyógyulást, ahogy a vonatkozó liturgiai hagyomány a 116. zsoltár 16. verséből kiolvassa: szorultságukban az anya érdemei könyörögnek a fiakért. Oláh János tradicionális alkat volt ugyanis. Életben tartotta a hagyományt, ahogy a hagyomány is éltette őt. Átjárta minden porcikáját. Nem hivalkodóan öles léptekkel, hanem lábujjhegyen. Ez illett a szerénységéhez. A halállal vívott heroikus harcból sem csinált nagy ügyet. Nem engedte, hogy betegsége a testén túl is áttéteket képezzen. Ha csökkentette is a vállalt órák számát, ha le is tette a tanszékvezetés és a szakfelelősi munka adminisztratív terhet, lankadatlanul dolgozott tovább. Új intézménytörténeti tanegység szükségességére mutatott rá, új kurzus tematikáját dolgozta ki. Egyenességéből sem adott föl semmit. A halál árnyékában is vállalta a másoktól adott esetben merőben eltérő szakmai véleményét, várta az ellenvetéseket, az érvek csattogó ütközését. A bíralt, a kritika szellemiségét testesítette meg. Bíralt, és azt is elvárta, hogy őt magát is bírálják. Ha kiemelhetők szellemiségéből mozzanat, akkor ez mindenképpen. A kritikus kérdések fölvetésének elszántsága, tehát az, hogy tudott, hajlandó volt, pestiesen mondva, képes volt korszakos kompromisszumokon is átlépni, ha krízist érzékelt, magasabb szinten teremtendő harmóniát a Rabbiképző alapító nemzedékének és a jelenkornak alapjaiban megváltozott ismeretszerző és vitakultúrája között.

Kutatója, sőt őrizője volt a Bacher-, Blau- és Guttman-kori intézmény kritikai szemléletének, hű és tehetséges tanítványa a Schweitzer József-i korszaknak, szemtanúja, majd az utolsó tíz esztendőben teherviselője az egyetemi átalakulásnak, a Schöner Alfréd nevével fémjelvezhető hűsz esztendőnek. Kohlback Bertalan, Heller Bernát és Scheiber Sándor nyomdokaiba lépett, a zsidó néprajzot emelte leginkább tudományos érdeklődésének homlokterébe. E diszciplína képviselőjeként a scheiberi örökség gondozójává is vált. Talán ebből is fakadt, hogy az alapító atyák zsarátnoka izzott a szíve fölött, zakója zsebének mélyén. Ugyanakkor korának levegőjét szívta, a szíve fölött óvott paraszat is azzal táplálta. Legelőbb is a primertudás hiányával volt tisztában. Épp ezért nemcsak egyetemi tanár volt, hanem megmaradt tanítónak is. Kétkötetes, Judaisztika című műve a hagyományhű neológ hitélet eltérhetetlen vezérfonala. Tudta, hogy ezen a területen küldetése van. Nagyon fontos kutatói tevékenységét talán épp ezért múlta fölül az az ismeretterjesztő tanári, oktatói munka, mely a tudományos fáradózás gyümölcsét a tanítványok dolgozataiban, életútjában látta igazán beérni. Mentori magatartásáról megemlékezni tanítványai feladata lesz. Nemcsak judaisták és zsidó kultúrtörténészek, hanem honi és külföldre szakadt rabbik is vannak közöttük.

Mi, egyetemi polgárok, a hirtelen ránk zuhant gyászév elején annyit tehetünk csak, hogy engedjük fölszakadni a személyes fájdalom gyötrőn bennrekedt sóhaját: Cár lánu meód.

Az Egyetem vezetősége

75 éve alakult meg a Tarbut

A héber nyelv és kultúra újkori történetének szép fejezete a héber iskolahálózat kialakulása. Európában különösen Lengyelországban voltak népszerűek a Tarbut-iskolák, amelyek a modern héber nyelven oktatták a zsidó gyermekeket. Nálunk a háború előtt nem sikerült meghonosítani ezt az iskolaformát – a hitközség akkori vezetése hazafiatlannak tartotta a cionista mozgalom által világszerte támogatott Tarbutot. Más volt a helyzet az utódállamokban, különösen Kárpátalján és Erdélyben, ahol a magyar ajkú zsidóság jól össze tudta egyeztetni magyar kultúráját a héber újjászületéssel.

A vészorszak után változott az álláspont. 1945. július 17-én a háború utáni első héber könyvtár megnyitását részt vevők megalakították a Magyarországi Tarbut Héber Kultúregyesületet, amely első céljával egy héber iskola felállítását tűzte ki. Megszerezték az engedélyt, és a nyarat elhagyott zsidó könyvek – gazdáik elpusztultak! – összegyűjtésével töltötték, amelyeket bementettek a Rabbiképző Intézet könyvtárába. A József körúton a gimnázium odatelepített négy osztályának is rendelkezésére állottak.

Az előző év szörnyű eseményeinek tanulságaként nemcsak Salamon Mihály, a Magyar Cionista Szövetség elnöke üdvözölte az új iskolát, aki chalu-cok nevelését kérte tőlük, hanem dr. Löwinger Sámuel, a Rabbiképző Intézet igazgatója is a zsidó nép szellemi újjászületése legfontosabb tényezőjének nevezte a Tarbut-iskolaszervezetet. A nagy tekintélyű dr. Herskovits Fábán pesti főbbi az első tanév után a magyarországi zsidóság körében új korszakot nyitó működésről és nagyszerű eredményekről tett említést.

A kezdetek nehezek voltak, előfordult, hogy tábla hiányában az ajtóra írt a pedagógus, nem volt tornaterem, de a lelkesedés úrrá lett a bajokon.

Az elemi iskola I–IV. osztálya a Hungária körút 149. szám alatt, a Hasomér Hacaif ifjúsági mozgalom házában lelt otthonra, de 1945. szeptember 4-én a testvérintézmény is működni kezdett a Szeged melletti Deszken. Budapesten 200. Deszken 150 gyermek kezdte meg a tanulást – utóbbiak zömeje nagyrészt nem tértek vissza a haláltáborokból. A tanév során kb. 25%-kal emelkedett a létszám!

Mivel a növendékek és nevelőik egy közösségben éltek, könnyen és természetesen kialakult a héber nyelv tanórán kívüli használata, valóságos ivrit településsé váltak az Alföldön. Nagy fontosságot tulajdonítottak a munkára nevelésnek, elsősorban a mezőgazdasági gyakorlatoknak, három okból is. A Biblia nyelvét beszélő ifjúságot igyekeztek visszavezetni a bibliai kor produktív, egyszerű életéhez, másrészt a cionista mozgalom feladatának tekintette a zsidóság átrétegződésének előmozdítását, a zsidók átirányítását a termelő ágazatokba, továbbá nem is titkolták, hogy az „úton lévő zsidó állam” számára nevelnek a kibuci élet népszerűsítésével. Diákjaik részt vettek a konyhakert művelésében.

Az iskola önképzőköre szombaton és ünnepnapokon héber előadásokat rendezett, népszerűek voltak a deszki lág báomeri ünnepségek, amelyekre az egész országból jöttek gyerekek és pedagógusok, utóbbiak megbeszélétek a deportálást átélt diákok különleges nevelési problémáit. Megismerkedtek a Deszken kiépített tanulói önkormányzat módszereivel és eredményeivel is. A felettes hatóságok látogatói is elismerésüket fejezték ki a sikerek láttán.

(Folytatás a 8. oldalon)

A koronavírus és a zsidók

Németországban megdőbbsentően sokan hisznek a különféle konteóknak a koronavírus kapcsán – olvasható a Népszava írásában. A „Titkos hatalmak, ufók, esetleg a zsidók – kavarognak a vírus körül az összeesküvés-elméletek” című cikk azt írja, hogy a Konrad Adenauer Alapítvány által készített felmérés szerint a németek harmada hisz valamely összeesküvés-elméletnek a járvány kapcsán.

A megkérdezettek 11 százaléka meg van győződve, 19 százaléka pedig valószínűsíti, hogy a vírus „egyes hatalmak” titkos ármánykodásának eredménye. Abban azonban nincs egyetértés a különféle teóriákat hirdető közt, hogy valójában milyen titkos hatalmakról beszélhetünk. A megkérdezettek 13 százaléka nem konkrét országokat vél felfedezni a háttérben, hanem gazdasági vállalkozásokat, bankokat, a pénzvilág fontos szereplőit. 12 százaléka viszont titkosszolgálatokat vádol a vírus létrehozásával, így az amerikai CIA-t, az izraeli Moszadot, vagy a Moszkvában már rég FSZB-re átnevezett KGB-t.

Az összeesküvés-elméletek egyes hirdetőitől az antiszemitizmus sem áll távol, derül ki a kutatásból. A megkérdezettek 11 százaléka ugyanis úgy véli: olyan tehetős személyek vagy családok fejlesztették ki az új koronavírusot, mint a Rockefellerek, illetve a zsidó Rothschild család.

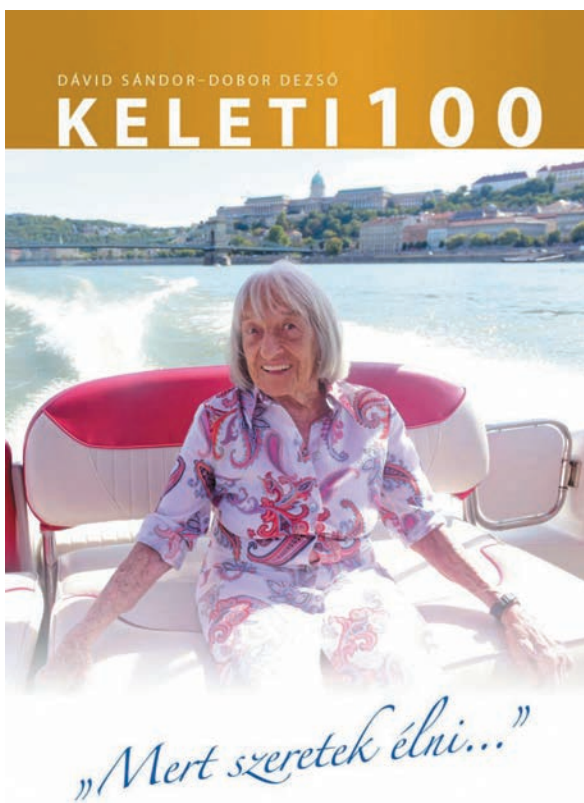
Keleti 100 – emlékkönyv a tornászbajnoknő tiszteletére

A Dávid Sándor – Dobor Dezső szerzőpáros egy éve látott neki, hogy Keleti Ágnes tiszteletére megírja a bajnoknő eddigi közel száz évének történetét. A novemberben megjelenő kötetet – amelyben egykori sporttársak nyilatkoznak a világ nyolcadik csodájának nevezett tornászról – a Dohány Utcai Zsinagóga Alapítvány is támogatta.

Keleti Ágnes ötszörös olimpiai győztes tornásznő a világ jelenlegi legidősebb olimpiai bajnoka. Mindenki által remélve, a bajnoknő száz nap múlva ünnepli századik születésnapját: 1921. január 9-én született Budapesten. A koronavírus miatt a szokottnál természetesen óvatosabban él, ő maga és környezete is ügyel az óvintézkedésekre. A rendszeres szobai mozgástól azonban nem térítheti el semmi. Ennek és a helyesen megválasztott étrendnek köszönhetően továbbra is fitt és jó kedélyű. Nehezen viseli, hogy a kockázatokra való tekintettel nem hódolhat mindenkor kedvenc szórakozásának, az utazásnak. Így a tavaly őszi barcelonai és a karácsonyi bécsi kirándulása óta már nem is lépett át a határon. Számára is maradt a belföld, a vírus első hullámát a Mátrában vészelte át, most ősszel pedig – amíg az időjárás megengedte – Balatonfüreden időzött sokat, a sétány közönségének nagy örömére.

A Dunán is feltűnt egy motorcsónaktúra vendégeként, ami olyan jól sikerült, hogy az ott készült kép került fel az életét bemutató mű címlapjára, merthogy barátai, rajongói és sporttársai rövidesen megismerhetik teljes élet-történetét, szemléletét és gondolatait a világról. A könyv címe: *KELETI 100 – „Mert szeretek élni...”*. Keleti Ágnes nyáron az ideje egy részét fényképei válogatásával töltötte, mert ezzel is szeretne volna segíteni a róla ősz végén megjelenő kötet sikerét.

A Dávid Sándor – Dobor Dezső szerzőpáros egy éve látott neki, hogy megírja a bajnoknő eddigi közel száz évének történetét. A Dohány Utcai Zsinagóga Alapítvány által is büszkén támogatott könyvben harminchat egykori sporttárs nyilatkozik a világ nyolcadik csodájaként is aposztrofált tornászról. Nyilatkoznak itthonról és külföldről (Ausztrália, USA, Izrael), tornászok mellett a magyar olimpiai csapatok még élő tagjai is, többek közt olimpiai bajnokok és érmesek, olimpiakonok: **Korondi,**

Bodó, Benedek Gábor, Gyenge, Dömölky, Ducza, Makray, Müller Kati.

Megszólaltatták az azóta sajnos elhunyt Köteles Erzsébetet, Tass Olgát, Kárpáti Györgyöt, akik – akkor persze senki sem gondolhatta – életük utolsó interjút adták épp a könyv számára. Érdekes, hogy egykori tornászként **Vizi E. Szilveszter** neve is szerepel a nyilatkozók közt. A boltokba novemberben kerülő kötetet több mint 100 fekete-fehér fénykép és 30 oldalnyi színes fotó teszi teljessé.

Sophia Loren holokauszt-túlélőként tér vissza a képernyőre

Az Oscar-díjas színésznő 86 évesen az *Előttem az élet* című Netflix-drámával tér vissza 11 évnyi szünet után.

Sophia Loren a holokauszt-túlélő Rosa mamát alakítja, aki szárnyai alá veszi a 12 éves utcagyereket, Momót, írja az MTI. Az idős, magányos asszony és a gyerek között szoros érzelmi kapcsolat alakul ki, megvédik egymást, szokatlan családot alkotnak a tengerparti olasz városban, ahol élnek.

A produkciót fia, **Edoardo Ponti** rendezte. A tévédráma forgatókönyvét **Ugo Chiti** és **Ponti** írta Émile Ajar (Romain Gary) azonos című regényéből.

Ponti rendezése a regény második feldolgozása, az 1977-ben bemutatott mozi főszerepét **Simone Signoret** játszotta. Az *Előttem az élet*

Sophia Loren és a Momót alakító Ibrahima Gueye az *Előttem az élet* című filmben

októberi római premierje után novemberben kerül be a Netflix kínálatába. A deadline.com hollywoodi hírportál értesülése szerint a streamingóriás az idei díjszezonzonban kampányt is szervez a filmnek.

A színésznő elmondta, hogy nagy örömmel játszotta el a főszerepet, mivel a karakter az édesanyjára emlékeztette. Loren korábban már kétszer forgatott fiával, legutóbb 2002-ben A nő lélek fájdalmai című alkotásában szerepelt.

A 46 éves Edoardo Ponti Sophia Loren második gyermeke a Carlo Ponti filmrendezővel kötött házasságából. A színésznő 1966-tól több mint negyven éven át élt a rendezővel, egészen Ponti 2007-ben bekövetkezett haláláig.

Az *Előttem az élet* című filmben Loren egészen új oldaláról mutatkozik be színésznőként – ígérte Edoardo Ponti a deadline-nak nyilatkozva. Mint mondta: Sophia Lorent sohasem láthatták ilyen szellemi benuáltást ábrázoló szerepben.

Loren első Oscar-díját 1961-ben az Egy asszony meg a lánya című filmért kapta, 1991-ben pedig Oscar-életműdíjjal jutalmazta kiemelkedő színészi pályafutását az amerikai filmakadémia. Loren 2010-ben forgatott utoljára, amikor a Tükreim című olasz tévédrámában szerepelt. Előtte **Rob Marshall** Kilenc című filmjében játszotta a **Daniel Day Lewis** alakította filmrendező anyját.

Ted Sarandos, a Netflix tartalom-előállítási igazgatója a vállalat februári közleményében a világ egyik legnagyobb színésznőjének nevezte Lorent, és hangsúlyozta, hogy az *Előttem az élet* olyan történetet mesél el, amely – akár csak Sophia Loren – nemcsak Olaszországban, de az egész világon magával ragadja majd a közönséget.

Betiltanák a kóser hús exportját Lengyelországban

Lengyelország kormányzó pártja egy olyan törvényjavaslatot visz a parlament elé, amely szerint kizárólag az országban élők számára lesz engedélyezett a kóser és a halal vágás.

A lengyel Jog és Igazságosság párt (PiS) egy állatjóléti törvényjavaslatot tervez benyújtani a parlament elé. Ebben többek között arról van szó, hogy a jövőben nem engedélyeznék az állatok kóser és halal vágását exportra.

2013-ban egyszer már betiltották az olyan vágást, amiben előzőleg nem kábítják el az állatokat. Egy évvel később azonban az Alkotmánybíróság elkaszált a törvényt arra hivatkozva, hogy ez sérti a lengyelországi vallási kisebbségek jogait, ezért alkotmányellenes.

A mostani javaslatban ezért csak a kóser és halal rituálék szerint levágott állatok exportját tiltanák meg. A helyi zsidók és muszlimok számára a továbbiakban is engedélyezett maradna a kábítás nélküli vágás.

Ez azonban súlyos csapást jelentene az egész iparágra. Lengyelország ugyanis a kóser és halal hús komoly exportálójának számít. 2017-ben például 50 ezer tonnát vittek ki az országból, a legtöbbet Izraelbe (11.700 tonna) és Törökországba (16.100 tonna).

Kibic

Churchill kedvenc kémje egy lengyel zsidó nő volt

Christine Granville a brit Különleges Akciók Szervezetének első női különleges ügynöke volt. Feladatai közé tartozott a kémkedés, az ellenség katonai akcióinak megakadályozása, és különböző felderítési munkák a nácik által elfoglalt Európában. A kémnő most posztumusz elismerést kapott.

Nagy-Britannia legjobb kémje egy lengyel zsidó nő, Krystyna Skarbek volt, aki később Christine Granville néven dolgozott a briteknek.

Granville azért lett Churchill kedvenc kémje, mert elképesztően hősies munkát végzett ellenséges területen a háború alatt. A kémnő azonban hiába élte túl a háborút, 1952-ben egy orvlövész agyonlőtte. Most posztumusz elismerést kapott a háború alatti tevékenységéért, amelynek során többek között számos titkos ügynököt mentett ki a halál torkából.

Granville volt a brit Különleges Akciók Szervezetének első női különleges ügynöke. Feladatai közé tartozott a kémkedés, az ellenség katonai akcióinak megakadályozása, és különböző felderítési munkák a nácik által elfoglalt Európában.

1939-ben jelentkezett szolgálatra, amikor a németek lerohanták szülőhazáját, Lengyelországot, és ő lett egyben az ország leghosszabbban szolgálatot teljesítő ügynöke is.

A kapcsolattartója „tűzről pattant lengyel hazafinak, kiváló síelőnek és nagy kalandornőnek” tartotta, aki számos helyen felbukkant szerte a kontinensen, általában álnéven.

Az egyik bevetése során például síléccekkkel lépte át a lengyel határt 30 fokos melegben, hogy átcsempészen egy olyan mikrofilmet, amely a Szovjetunió leroanásával kapcsolatos náci terveket tartalmazta. Ezenkívül még egy francia ügynököt is kimentett a Gestapo karmai közül ezen az úton.

Érdemei közé tartozott még például az is, hogy az Alpok egyik straté-

giai pontján állomásozó teljes német helyőrség átállítását biztosította, és számos férfi kollégája életét mentette meg. Sokan úgy gondolják, hogy ő ihlette Ian Fleming első regényének hőseit, Vesper Lyndet a Casino Royale című könyvben.

Az AJEX nevű háborús archívum egyik munkatársa, **Martin Sugarman** azt mondta róla:

Christine Granville, alias Krystyna Skarbek

„Granville zsidó volt; édesanyja, aki a Goldfeder lengyel bankárcsaládból származott, egy elszegényedett lengyel arisztokráta-hoz ment feleségül. Granville büszke volt a zsidóságára.”

Anna Eavis, a mostani emléktáblát adományozó English Heritage kurátora pedig hozzátette: a lengyel zsidó kémnő bátran és fantasztikusan szolgálta Nagy-Britanniát a háború idején.

„Bízunk benne, hogy ez az emléktábla hozzájárul ahhoz, hogy még több ember ismerje meg a nevét és az érdemeit.”

Az emléktáblát egy kis ünnepség keretében avatták fel London Kensington negyedében, ahol Granville élt a háború után. Ez a környék a központja a város lengyel közösségének.

Kibic

Magyarország közel-keleti szerepvállalásáról

Sztáray Péter biztonságpolitikáért felelős államtitkár virtuális megbeszélésen vett részt amerikai és nemzetközi zsidó szervezetek vezetőivel. A rendezvényre hagyományosan a szeptemberi ENSZ Kögyűlés magas szintű hetének margóján kerül sor New Yorkban. A beszélgetést az idei évben a pandémias helyzet miatt online formában tartották meg.

A megbeszélésen részt vevő szervezetek: World Jewish Congress (WJC), American Jewish Committee (AJC), Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations, Anti-Defamation League (ADL), World Jewish Restitution Organization (WJRO), B'nai B'rith International, National Coalition Supporting Eurasian Jewry (NCSEJ). Az egyeztetés elsősorban az aktuális nemzetközi kérdéseket – közel-keleti rendezés, Ábrahám-egyezmény, Izrael helyzete –, valamint a magyarországi zsidósággal kapcsolatos témákat érintette.

A szervezetek mindegyike méltatta és megköszönte Magyarország következetes szerepvállalását a közel-keleti rendezés kapcsán. Elismerően szóltak a hazánk képviselte kiegyensúlyozott, a rendezést elősegítő állásponttól a nemzetközi fórumokon (EU, ENSZ), továbbá a zsinagóga felújítások kormányzati támogatásáról – külön kiemelve a Rumbach Sebestyén utcai templom rekonstrukcióját – és a magyarországi zsidóság vallási és kulturális szabadságáról.

Az államtitkár megerősítette, hogy Magyarország Kormánya a jövőben is következetesen kiáll mind a közel-keleti rendezést elősegítő, mind a magyarországi zsidó közösségeket támogató lépések mellett. Hangsúlyozta, hogy Izrael számíthat hazánk kiegyensúlyozott álláspontjára, mely a jövőben sem támogatja a zsidó államot elítélő nyilatkozatokat sem az EU-ban, sem az ENSZ-ben. Folyamatos a kormányzati párbeszéd a magyarországi zsidó közösségekkel, amelyek a sajnálatos nyugat-európai incidensekkel ellentétben biztonságban és békében élhetik meg identitásukat a mindennapokban. A felek egyetértettek a párbeszéd folytatásának szükségességében.

KKM

IZRAELI SZÍNES

Több tízezer izraeli pár nem házasodhat össze a járvány miatt

Több tízezer izraeli pár nem tud házasságot kötni egymással a Covid-19 járvány miatt, mivel az izraeli főrabbinátus irányelvei szerint nem házasodhatnak, és nem tudnak külföldre sem utazni, hogy ott polgári esküvőt tartsanak.

Ezeknek az embereknek a nehézségeire civil aktivisták hívták fel a figyelmet korábban, akik igyekeztek változtatni a helyzeten, ám a terveiket most a járvány keresztülhúzta. Az aktivisták azt követelik, hogy az állam biztosítsa a lehetőséget a polgári házasságkötésre.

Izraelben közel 400.000 olyan ember él, akinek „nincs vallása”. Legtöbbjük a volt Szovjetunióból vándorolt be a zsidó államba, vagy az ő leszármazottai, akik a zsidó törvények szerint nem tekinthetők zsidónak.

Rajtuk kívül több tízezer ember a jogszabályi korlátozások miatt nem tud házasságot kötni, vagy azért, mert meleg.

Izraelben csak akkor ismeri el az állam a házasságot, ha azt vallási intézmény

nyek szentesítik. Ám akiket az izraeli főrabbinátus „vallás nélkülieknek” tekint, azok nem kapják meg a vallási pecsétet.

Izrael nagyrészt lezárta a határait, ezért ezek a párok külföldre sem tudnak menni, hogy ott kössenek polgári esküvőt. Ha az egyik fél nem zsidó vagy vallás nélkülinek számít, akkor főként Cipruson, Bulgáriában, Csehországban esküdtek egymásnak örök hűséget.

Az ügyben a közelmúltban volt meghallgatás a kneszet egyik parlamenti bizottságában. Az egyik javaslat szerint ezek a párok az egyes országok izraeli nagykövetségén tudnának házasságot kötni. A másik szerint átmenetileg ki kellene terjeszteni azt a 2010-es törvényt, amely megengedte, hogy két „vallás nélküli” ember házasságot kössön Izraelben polgári ceremónia keretében. Ennek értelmében azok az állampolgárok is összeházasodhatnak Izraelben polgári esküvő keretében, akik a rabbinátus vagy más vallási intézmény tiltása miatt ezt eddig nem tehették meg.

Az izraeli külügyminisztérium képviselője szerint elképzelhető, hogy meg tudnak állapodni a nagykövetségekkel, ezért tárgyalni fognak a konzulátusokkal erről a kérdéssel.

Az izraeli központi statisztikai hivatal augusztusi adatai szerint egyre csökken azoknak a száma, akik a rabbinátus jóváhagyásával kötik össze egymással az életüket, és egyre többen választják a különböző civil szervezetek által megrendezett nem állami esküvőket.

„Nevetséges, hogy Izrael az egyetlen a fejlett világ országai közül, ahol egy zsidó nem tud úgy házasságot kötni, ahogy a kedve tartja”, mondta a találkozót követően **Aron Leibowitz** rabbi, az alternatív esküvőket rendező Chuppot szervezet vezetője.

Kibic

Nőátültetés ultraortodoxok miatt

Melanie Wolfson a diszkont légitársaság két különböző járatán is helycserére kérték amiatt, mert az ultraortodox férfi utasok nem voltak hajlandók mellé ülni.

A Tel-Avivban élő 38 éves **Melanie Wolfson** először még tavaly októberben egy Izraelből Londonba tartó járaton kérték meg arra, hogy üljön át egy másik helyre, mivel az ultraortodox zsidó férfiak nem ülhetnek le idegen nők mellé.

Wolfsonnak egy ingyenitalt ajánlottak fel annak fejében, hogy felad-

ja a helyét, a nő ezt elfogadta, de elmondása szerint csak azért, mert nem akarta, hogy miatta késsenek a felszállással. „Ez volt az első alkalom, hogy felnőttként hátrányos megkülönböztetés ért azért, mert nő vagyok” – mondta Wolfson a Haaretznek.

A második alkalomra két hónappal később került sor, szintén az easyJet egyik Izraelből induló járatán. Ekkor Wolfson már nem egyezett bele a cserébe, és végül két másik nő ült át mellé a két ultraortodox férfi helyé-

re. Wolfson mindkét esetet követően panaszt nyújtott be a légitársasághoz, de egyszer sem kapott választ. Ezután döntött úgy, hogy beperli az easyJetet.

Wolfson egy 2000. évi izraeli törvény alapján indított pert, amely tiltja a faj, vallás, nemzetiség, származási ország, nem, szexuális irányultság, politikai nézetek vagy személyes állapot alapján történő megkülönböztetést. A nő 66 ezer sékel (5,8 millió forint) kártérítést követel a légitársaságtól.

A légitársaság az első esetről tájékoztatták a nőt, hogy a társaság járatain megszokott, hogy megkérlik a nőket, üljenek át másik helyre, ha éppen ultraortodox férfiak mellé szólnak a jegyük, idézi a Haaretz a kereset szövegét. Az easyJet nem kívánta kommentálni a lapnak a történeteket.

Az izraeli El Al légitársaság járatain egy 2017-es bírósági döntés szerint az ultraortodox férfi utasok kérésére sem szabad átültetni más helyre a velük szomszédos ülésre került nőket. A bírói döntés nyomán a vallásos férfiak ugyan kérhetik az áthelyezést egy üresen álló székbe, vagy ők maguk megkérhetik utastársaik, hogy cseréljenek helyet egymással, de a légitársaság alkalmazottai nem kezdeményezhetik helyettük a helycserét.

Kibic

Fekete szeptember és rekordszámú fertőzött Izraelben

Ismét rekordszámú, csaknem kilencezer új fertőzöttet regisztráltak Izraelben – jelentette a Jediót Ahronót című újság hírportálja, a Ynet. A betegek elsősorban az ultraortodox vallásosok közül kerülnek ki, mivel vannak olyan chászid udvarok, amelyek nem veszik figyelembe a kormány egészségügyi óvintézkedéseit.

8919 új koronavírus-hordozót vettek nyilvántartásba Izraelben. A kilencmillió lakosságból a járvány tavaszi megjelenése óta mintegy negyedmillióan, 248.133-an fertőződtek meg bizonyítottan a koronavírussal.

Sokan fekete szeptembernek nevezik az elmúlt hónapot, amikor 625-en haltak bele a SARS-CoV-2-vírus okozta betegségbe, amelyben a járvány februári kitörése óta összesen 1571-en hunytak el az országban. Jelenleg 810 súlyos, közülük 206 lélegeztetőgépen lévő beteget ápolnak a kórházakban, ahol eredetileg legfeljebb 800 súlyos Covid-19-es beteg megfelelő színvonalú ellátását tudták vállalni egy időben.

65.694 tesztből 13,6 százalék bizonyult pozitívnak. Ez a magas százalék azt jelzi, hogy a csaknem két hete tartó zárlat ellenére továbbra is erőteljesen terjed a járvány.

A betegek elsősorban az ultraortodox vallásosok közül kerülnek ki, és a kórházi ellátást igénylő új eseteket valószínűleg a zsidó újév zárt helyen, zsinagógákban megtartott vallási tömegrendezvényei okozták. Vannak olyan chászid udvarok, és közülük is kiemelkednek a belzi chászidok, amelyek nem veszik figyelembe a kormány egészségügyi óvintézkedéseit, és a jom kippuri ünnepen is egész nap zsúfoltan, maszkok nélkül, zárt helyeken

Misebérách Trumpért

Az országos koronazárlat miatt az előírásoknak megfelelően idén mindössze húsz meghívott jelenlétében tartották a Siratófalnál az ilyenkor szokásos Birkát Kohanim istentiszteletet. A rendszert több ezer imádkozó részvételével zajló kohén áldás Jeruzsálem óvárosában kétszer hangzik el egy évben, peszách és szukkot ünnepének harmadik napján.

Donald Trump amerikai elnök felépüléséért a papi áldás után imát mondott a két főrabbi, valamint **David Friedman** amerikai nagykövet és **Mose Leon**, Jeruzsálem polgármestere.

Az imát felvezető **Smuel Rabinovitch** (a Siratófal főrabijja) hangsúlyozta, hogy a misebérách – az isteni áldás – a koronavírussal diagnosztizált **Donald Trump** és a first lady, **Melania Trump** felépülésére vonatkozik.

„Aki megáldotta őseinket, Ábrahámot, Izsákot és Jákobot, Mózes, Áront, Dávidot és Salamont, imádságaink révén gyógyítsa meg Donald Johnt, Fred fiát.”

„Áldott legyen a Szent, akit irgalom önt el, hogy felépítse, meggyógyítsa, hogy megerősítse tökéletes egészségben és hogy meglevenítse és küldjön neki gyors felépülést mind testben, mind lélekben.”

ujkelet.live

A járvány miatt Németország leállította az orosz zsidók bevándorlását

Az elmúlt 30 évben több tízezer, az egykori Szovjetunió országaiból származó zsidó ember kaphatott állandó letelepedési engedélyt Németországban. A koronavírus-járvány idejére azonban felüggesztette Berlin ezt a gyakorlatot. Eközben viszont egy erdélyi szász továbbra is kivándorolhat Németországba. És mi a helyzet az alijázással, azaz az Izraelbe való kivándorlással?

Németország két csoportnak biztosít folyamatos immigrációs lehetőséget az országba. Már a második világháború óta a más országokban élő, de igazoltan német nemzetiségűek bevándorol-

A várt eredmény – azaz a németországi zsidó hitközségek megerősödése – megtörtént: miközben 1990-ben nem érte el a 30 ezret a németországi zsidóság létszáma, 2019-ben majdnem százezer zsidó vallású ember élt az országban.

A németországi zsidó jelenlét növekedése gyakorlatilag majdnem a posztsovjét bevándorlással függ össze, ami persze azt is eredményezte, hogy mára a németországi zsidóság többsége orosz nyelvű, számos helyi hitközségben, amelyet a bevándoroltak hoztak (újból) létre, a mai napig majdnem kizárólagos az orosz nyelv. Noha a németországi zsidó közéletet ma is „helyi” német

A németországi zsidó hitközségeket a döntés azért is háborította fel, mert eközben a német nemzetiségű kivándorlók számára nincs korlátozás (az ő számuk is pár száz fő csak évente). Amint arról a Jüdische Allgemeine német zsidó hetilap beszámolt: Josef Schuster, a hitközségek elnöke felszólította Berlint, hogy „korrigáljon”, azaz tegye újra lehetővé a zsidók bevándorlását.

Hasonló véleményt fogalmazott meg **Sergey Lagodinsky**, a német Zöldek európai parlamenti képviselője is, aki szintén a zsidó bevándorlás keretében érkezett Németországba 14 évesen a szülei 1993-ban.

Izraelbe se lehet bevándorolni?

Németország mellett a világban csak egyetlen egy olyan ország van még, amely zsidó származás alapján biztosít azonnali bevándorlást: Izrael. Az izraeli állampolgársági törvény értelmében a világról bárki, aki igazolni tudja, hogy zsidó származású (nem a vallási szabályok szerint, tehátapai ági származás is elegendő), az Izraelben letelepedhet, állampolgárságot kaphat. Az Izraelbe való kivándorlást hívják alijázásnak.

Izrael nem állítja le az alijázást a járvány idejére sem.

Ez azzal is összefügg, hogy jelentősen megugrott az Izraelbe bevándorolni szándékozó zsidók száma – egyrésztől többben biztonságosabbnak érzik Izraelt (csak az USA-ból eddig hétszer többen alijáztak, mint tavaly ilyenkor), másrésztől sok országban a járványt zsidóellenesség is kíséri. Franciaországból idén majdnem háromszor többen alijáztak, ott bizonyosan az antiszemitizmus is szerepet játszhat. Etiópiából pedig a vírus miatti gazdasági válság – és eleve a rossz egészségügy – elől érkeznek a zsidók.

Az izraeli bevándorlási minisztérium jelentős növekedést vár jövőre is: míg évente átlagosan 30 ezren alijáznak, a minisztérium szerint 2021-re akár az 50 ezret is megközelítheti ez a szám.

Azonban mindenkinek, aki most alijázik, először kétéhetes karanténba kell vonulnia, miután megérkezik Izraelbe.

Techet Péter/Azonnali

Emlékeim a régmúltból

Általában a zsidó temetőben egy-egy kisebb-nagyobb mártíremlékmű idézi fel a vérszomjazás áldozatainak neveit. Debrecenben több, pontosan három van, de csak egy olyan, amit a vidéki temetőkből szállítottak megőrzésre. Nádudvaron a meggyilkoltak neveit emlékfal őrzi, ezt kegyeletből néhány évente újrafestik.

Debrecenben az első dr. Végházi István főrabbi és Katz Ernő főkátor avatta 1947-ben – akkor, amikor RIF szappant és a megrongált tóratekercet is temették.

Édesapám volt az, aki szervezte, részt is vett rajta, megkérve barátját, Gisser fotóművészt, hogy készítsen felvételeket az eseményről. Azokat édesapám halálát megelőzően láthattam, s kincsként őriztem.

1958-ban úgy döntött a közösség, hogy méltóbb, nagyobb emlékművet készíttet. Ekkor 12 éves voltam. Almásy Miksáné tanítónő, a hitközség kulturális mindenese nagy könyvekbe gyűjtötte az elhunytak névsorát. A temetőben mi, akkori fiatalok álltunk díszőrséget az avatási ceremónián, melyen a megyéből több mint háromezren vettek részt.

A mártíremlékmű hófehér tábláján ez állt: „Soha ne felejtse! Irtozzatok, emiatt égek, borzadatok, rémüljete! A munkaszolgálatban és a deportálás során elpusztított hatezer debreceni testvérünk örök emlékére!”

Az emlékmű két márványtömbjét szögcsodát kerítés fogta össze, városok nevei is olvashatók rajta. Fent, az oszlopfejen, amforára emlékeztető bronzedényből láng szállt az ég felé...

A szertartás az Apafán meggyilkolt munkaszolgálatosok emlékhelyénél kezdődött, majd az új memóriát előttről folytatódott, melynek tervezője dr. Sajó István főmérnök volt, a kivitelező Friedlander József irányításával a Kő és Műkő KTSz.

Több felekezet képviseltette magát. Néhány név: Olt Károly, az Állami Egyháziügyi Hivatal akkori elnöke, a szórványból Grünstein Mór (Nyírbátor), dr. Jánosi Zoltán, Hirsch Ernő, Liszauer Ignác, Fischer Jenő (Nyíregyháza), Grünbaum Jenő, Nuszbaum Zoltán (Karcag), Kohn Samu (Mándok), Keszner Ignác, Szabolcsi Gyula, Venyige Andor (Kisvárd), Spiegel Ármin (Kunhegyes), Schwarcz Sámuel (Hajdúszoboszló), Goldmann Jenő (Hajdúböszörmény), Back Mór, Ackermann Sándor, Grünbaum Miklós (Mátészalka), Friedmann Sándor (Fehérgyarmat), Horovitz József (Hajdúhadház), Angyal Zoltán (Tiszalök), Frenkel Imre (Hajdúdo-

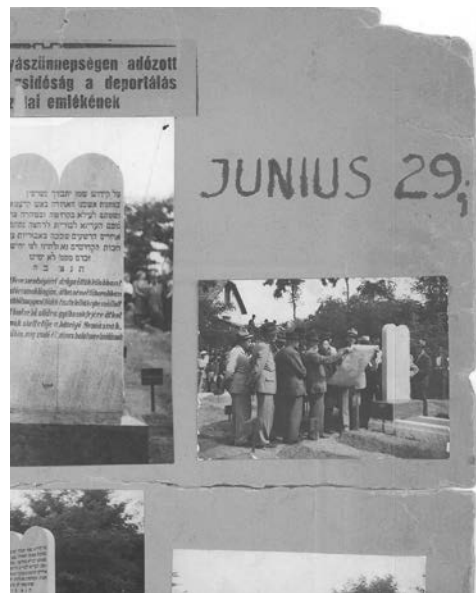
rog), Rosenfeld József (Vámospercs), Weisz Jenő (Békéscsaba), valamint sokan Budapestről is, édesapám személyes barátai, ismerősei.

Hátha élnek még leszármazottak...

Az avatáson Katz Ernő főkátor Sviszi imája után a Kél málé ráchámim következett, majd Sós Endre MIOK-elnök (a felesége debreceni származású volt) mondott gyászbeszédet.

Ebből idézek:

„Ebben az ünnepélyes órában lát-

hatatlan szellemjárás van a debreceni zsidó temetőben. Távoli tömegsírokban nyugvó zsidó testvérek szellemei is eljöttek, és hatszázezer magyar zsidó szelleme figyelmeztet bennünket. Mi, magyar zsidók, kik életben maradtunk, mi a 600 ezer magyar mártír zsidónak szellemi örökösei vagyunk, és valóra váltjuk végakarataikat. Nekünk, az életben maradt kétlábú csodáknak életünk értelmével és tetteivel kell bizonyítanunk, hogy méltók vagyunk vértanúink szellemeihez, megőrizzük és átadjuk azokat azoknak, akik utánunk jönnek.”

Rédei József református esperes, dr. Bartha Tibor püspök helyettese a felelősségről és szegényükről beszélt, hogy ez megtörténhetett, majd a buchenwaldi táborban tett kegyeleti látogatásáról szólt, s emlékeztetett Bernfeld Jónás főrabbiára, aki 18 évig vezette a közösséget, dr. Fejér Ferenc hitközségi elnökre, Grósz Nagy Ferenc gyógyszerészre, dr. Grósz Pál orvosra, dr. Kardos Albertre, Gács Demeterre, a halk szavú poétára és novellistára.

A gyászbeszédet dr. Végházi István főrabbi tartotta – ő később Brazíliában fejtette ki áldásos tevékenységét, és munkásságát ma is élő családtagjai őrzik –, majd Gabányi Géza Chevrá-elnök emlékező gondolatai hangzottak el.

Egy beszéd különösen megérintett. Előzetes bejelentés nélkül szólalt fel dr. Pákozdy László, a Református Teológia prodékánja, aki egy fiatal református lelképásztorra, ifj. dr. Varga Zsigmondra emlékezett, a fiatal tudós Bécsben tanult fiára. A szószéken a nacionalizmus és a fasizmus öröke ellen szólt. Elhurcolták, és Bergen-Belsenben lelte halálát. Dr. Pákozdy László így folytatta: „Izrael a megbocsátás és a megbékélés lelkével hívott meg bennünket. Megengesztelődés csak akkor jöhet létre, ha elhangzik a megbocsátásra feleletül a bűnbánatnak, a szívnek a hangja. Bocsátsatok meg nekünk, Izrael fia! Dániel bűnbánó imádságának szavaival mondom: bését pánim lámu, miénk a mi orcáknak piruló szegyenkezése.”

1959 óta évtizedek teltek el. Halmos Sándor kiadásában Nevek címmel fontos kötet jelent meg. Akkor határoztak arról az emlékműről, amely ma a Pásti utcai ortodox zsinagóga udvarán áll.

Igy lett Debrecen városának három emlékműve.

A tragikus kort felidézni egy-egy emlékező könyv formájában sok-sok városnak lehetne lehetősége.

Halmos László, gáljuli

A frankfurti zsinagóga

Fotó: Techet Péter/Azonnali

hatnak és egyszerűsített eljárás keretében állampolgárságot kaphatnak – ennek keretében érkezett például a romániai szászság nagy része még a kommunizmus alatt, de nagyon sok ilyen hátterű, az egykori Szovjetunió területéről bevándorolt ember szerzett német útlevélet, elvégre a Volga mentén vagy Kazahsztánban jelentős számú német kisebbségek éltek.

Hogyan lett 29 ezer németországi zsidóból húsz év alatt több mint százezer?

Másrésztől 1990-ben Helmuth Kohl német kancellár és Mihail Gorbacsov szovjet pártfőtitkár meg egyezett abban, hogy az újraegyesült Németország – a Baltikum kivételével – azonnali letelepedést biztosít a Szovjetunióból (majd utódállamaiból) érkező zsidók számára.

Az ötletet a németországi zsidó hitközségek vetették fel, kettős céllal. Egyrésztől a Szovjetunió összeomlását sok helyen antiszemitizmus kísérte, azaz úgy vélték: Németország történelmi felelősséget vállalhat most egy üldözött zsidó csoportért. Másrésztől pedig maga Helmut Kohl is abban bízott: a második világháború után már csak alig 15 ezres németországi zsidóságot újra fel lehetne erősíteni. Ennek értelmében a más országokból származó, igazoltan német nemzetiségűek (az úgynevezett Spätaussiedler) mellé az egykori Szovjetunió zsidósága lépett olyan csoportként, amely Németországban azonnal letelepedési engedélyt és könnyített eljárás keretében német állampolgárságot kaphat.

zsidók vezetik – jelenleg **Josef Schuster** személyében egy tősgyökeres würzburgi zsidó család sarja –, a nyelvi és kulturális különbségek a német és az „oroszos” zsidók között okoztak konfliktusokat is.

A nagy bevándorlási hullám alapvetően az 1990-es éveket jellemezte, akkor évente 10-20 ezer zsidó kért és kapott letelepedési engedélyt. Mivel a Szovjetunióban a zsidóság nemzetiségnek is számított, amit nyilvántartottak a személyi igazolványban, az ilyen embereknek egyszerűen a helyi német nagykövetségen igazolni kellett zsidó származásukat, és gyakorlatilag automatikusan megkapták a kiutazási és letelepedési engedélyt.

2007-től kezdve azonban már folyamatosan csökkent körükben a Németországba vándorlás, az elmúlt tíz esztendőben évente csak pár százán döntöttek így.

Gyakorlatilag az elmúlt időszakban már nagyobb volt a németországi zsidó közösség fogyása (2006-ban még 107 ezren voltak, 2019-ben 94 ezren), mint a növekedése.

Beutazási stop a bevándorolni akaró zsidók számára

Ettől függetlenül a lehetőség, amit a német állampolgársági törvény garantál, ma is fennáll. Eppen ezért lepett meg sokakat a hír, amit a berlini Tagesspiegel napilap közölt: a járványhelyzetre hivatkozva a német külügyminisztérium teljesen leállította a zsidók beutaztatási programját, az egykori Szovjetunió tagállamaiban egyetlen német nagykövetség, konzulátus sem adhat ki jelenleg beutazási engedélyt ezen az alapon.

Gyógyszer- és MRI-támogatás

Egyszeri támogatást igényelhetnek szociálisan rászoruló betegek a következőkhöz:

- átlagosnál drágább gyógyszerek beszerzése. A felső összeghatár nincs meghatározva, de az eddigi gyakorlatban 50.000 Ft volt a legnagyobb gyógyszer-támogatásunk.
- magánjellegű MRI-vizsgálat

elvégeztetése rosszindulatú daganat kiderítéséhez, ha az állami egészségügy csak túl késői időpontra tudja vállalni azt.

Részletesebb tájékoztatás és az igényléshez szükséges adatlap a következő telefonszámon kérhető: 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

A Muszoe közleménye

Bár a tudósításokban nem szerepel, de az Idősek Tanácsa aktuális ülésén, annak tagjaként, **Sessler György**, a Munkaszolgálatosok Országos Egyesületének (Muszoe) elnöke azt kérte **Orbán Viktor** miniszterelnöktől felszólalásában, hogy a koronavírus-járvány közepén, azaz 2020 decemberében lejáró méltányossági honvédkórházbeli jogosultságot ne vonják meg a Muszoe tagságától.

Tekintettel arra, hogy a Muszoe tagsága a holokauszttól első- és másodgenerációs túlélőjeként a veszélyeztetett korosztályba tartozik, valamint arra, hogy volt tagságuk munkaszolgálatosként a honvédelem kötelekébe tartozott, a korábban négy kórház (köztük a Szabolcs utcai zsidó kórház) összevonásából jogutódként létrejött honvédségi kórház részéről indokolt, hogy továbbra is biztosítsa a lehetőséget egyesületük tagságának az egészségügyi szolgáltatásainak igénybevétele.

Orbán Viktor a kérést tudomásul vette.

APRÓHIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Licites eljárással eladó a Bp. III., Czetz János utcában lévő, 30 m²-es, önálló garázs, 6.000.000 Ft indulóáron. Érdeklődni lehet munkaidőben a 06-30-217-3460 telefonszámon.

Pedikűr-manikűr! Várjuk kedves vendégeinket a Lollo szalonban, a 1085 Bp., Gyulai Pál utca 6. szám alatt. Bejelentkezés: pedikűr, lábápolás: 06-30-210-3271; kézápolás, manikűr, műkörömépítés: 06-30-556-4696.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, névjegykészítés, diplomakötés, könyvnyomtatás a Mammút III. em. 312-es üzletben és a Balogvár u. 1. alatt. Messinger Miklós, www.rcontact.hu, +36-20-934-9523.

72 éves libsi, nem kóser, de egyébként kóser férfi keres 50-es, csinos, hasonló érdeklődésű, egyedülálló, magányos hölgyet (csajtl!). Rossz tulajdonságaim: erős dohányos vagyok, sem autóm, sem jogo-

sítványom nincs, nem rendelkezem sem számítógéppel, sem okostelefonnal (csak elvonja az időmet az olvasástól és a zenehallgatástól). Barkácsoláshoz sincs érzékem, és nem beszélek nyelveket. Jó lenne, ha te beszélnél, és kiismernéd magad külföldön, mert a társasutazásokat ha lehet, mellőzöm. Érdekel az irodalom az orosz klasszikusoktól Tóth Krisztináig, a költészet Aranytól Szép Ernőig, a zene Bachtól Bartókig, a dzsessz Armstrongtól Coltrane-ig, a balkáni cigány zene, a klezmer, ifjúkorom popzenéje: Beatles, Stones, Animals. Jó lenne nálam ezeket együtt hallgatni, és filmeket nézni. Szeretnék veled moziba, színházba járni (pl. Pintér Béla vagy a Nézőművészeti Kft., Katona, Örkény stb. előadásaira). Szeretnék veled strandolni, úszni, utazni, jó éttermekbe járni. Várom telefonodat és a mielőbbi offline találkozást. 06-30-459-3386. Csók, Laci.

Órajavítás, falórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapokat. Tel.: 06-1-322-8439; 06-20-522-5690.

74 éves férfi 60 év feletti társat, feleséget keres. Telefon: 06-20-282-7808.

Petőfi, Politzer, Gyekiczki

Februárban leltem rá arra az 1922. decemberi, néhány soros híre, miszerint Petőfi Sándor 1840-től a pápai református kollégium hallgatója

A cikk arra is utal, hogy az eredeti információ (Petőfi és Politzer címmel) a Koszorú című lap 1884. évi 20-as számában található.

Képünk illusztráció

volt. Ezt a tényt az Egyenlőség híradásától függetlenül minden magyar nyelvű iskolába járt nebuló tudhatja. A hír nem ez, hanem az, hogy a nagy költő „*növendéktársai között volt két zsidó fiú is, mindkettő kereskedők gyermeke. Ezek egyikét Politzernek hívták, kihez egy Parragh Gábor nevű tanuló Petőfit beajánlotta házi nevelőnek...*” Petőfit „*havonként tíz váltóforinttal díjazta [megbírója], mely összeg az akkori olcsó világban ritka szerencse volt egy szegény tanulóra nézve, kis vidéki városban*”.

Olvasás után arra gondoltam, hogy megosztom e hírt Gyekiczki András-sal, aki rendkívül sokat tett a pápai zsidó emlékek feltárása, bemutatása érdekében, nagy és megérdemelt híre volt a hajdani pápai zsinagógában bemutatott, Rajk Lászlóval közösen rendezett *Elfeledett szomszédok* című kiállításának.

A felújított, remélhetőleg hamarosan megnyíló Rumbachba is tervezett ő kiállítást. Erről tavaly úgy írt a sajtó, hogy Gyekiczki doktor „*a rendkívül szövevényes, több generáción átívelő Politzer család történetét a Milev előkészítése alatt álló kiállításon fogja bemutatni...*”

Válaszolt is másnap levelemre, és igen meglepett, hogy a pápai Politzer család gyermeke mellé felvett Petőfi házitanítónak nem csak sajtóbeli emléke létezik. Gyekiczki András ugyanis ezt írta: „*...olvadni erről nem olvastam, viszont a pápai zsidó egyesület tavaly elhunyt korábbi elnökének, Politzer Sándornak szent meggyőződése volt, hogy egyik távoli felmenőjét Petőfi tanította. Lám, itt a bizonyosság.*”

Ezen én felbátorodtam, és – nem a saját érdekében – azt javasoltam neki, hogy talán érdemes és érdekes lenne, ha a Rumbachban majdan látható Politzer-kiállításához meghívnák a Politzer vezetéknevűeket, hátha további közös emlékekre, kapcsolatokra is fény derülne, ahogy a pápai kiállítás kapcsán történt... Érdekes felvetésnek tartotta.

A Magyarországi Zsidóságért díjjal kitüntetett Dr. Gyekiczki András már nincs közöttünk, a hazai zsidóság emlékeinek megismertetéséért legközelebb posztumusz elismerést kap, amint a Rumbach-zsinagóga megnyílik, és ott láthatjuk az ő alkotását is.

Politzer Tamás

Börtönbe menne az Auschwitz Múzeum vezetője egy 13 éves fiú helyett

A lengyel Piotr Cywinski akkor döntött így, amikor a saria bíróság 120 hónapra ítélte a 13 éves Omar Farouqot istenkáromlásért.

Nigéria elnökének írt levelet a lengyelországi Auschwitz-Birkenau Emlékmúzeum igazgatója, és azt kérte tőle, hogy őt börtönözzék be a tinédzser kisfiú helyett, akit istenkáromlásért ítéltek el.

A levél már csak azért is rendkívül szokatlan, mert közvetlenül nincs köze a holokausztal kapcsolatos ügyekhez. **Piotr Cywinski** azonban mély aggodalommal töltötte el **Omar Farouq** esete, akit a nigériai

muszlim saria bíróság azért ítél 120 hónap börtönre, mert egy baráti beszélgetés során káromolta az istent, közli a thejewishnews.com.

Cywinski azt írta levelében, hogy egy volt náci tábor helyén álló lengyel állami múzeum igazgatójaként, ahol gyerekeket vetettek börtönbe és gyilkoltak meg, nem tud közönyös maradni ezzel az embertelenséggel szemben.

Arra kérte a nigériai elnököt, hogy kegyelmezzen meg a gyereknek, aki már csak a kora miatt sem vonható felelősségre tetteiért.

„Ugyanakkor ha kiderül, hogy

Piotr Cywinski

olyan dolgokat mondott ez a gyerek, amelyekért valóban megérdemli a 120 hónapos fogságot, vagy ha nem áll módjában a büntetésen változtatni, akkor a gyerek helyett saját magammal együtt 120 felnőttet gyűjtök össze a világ minden tájáról, és mindegyikőnk egy hónapot ül majd a nigériai börtönökben”, írta Cywinski.

A múzeumigazgató azt is felajánlotta, hogy amennyiben helyt ad az elnök a kérelemnek, akkor anyagilag biztosítja a fiú számára, hogy megtanulhassa a „helyes viselkedés” szabályait.

Kibic

A legjobb mód a közösség építésére: együtt segíteni

Egy kicsiny keresztény közösség most bajban van. Nem tud segíteni, nem képes gondoskodni a támogatást kérőkről. A Mazsihisz és a BZSH arra biztat mindenkit, hogy segítse adományával a rászorulókat! Egy valódi összefogás részeként tapasztaljuk meg, hogy milyen erősek vagyunk!

A zsidó kultúrában az adományozást cedákának nevezzük. Maga a cedek szó igazságot jelent, hiszen amikor adunk, akkor nem vagyunk lávak vagyunk, hanem megkíséréljük helyreállítani az igazságot.

Van, akinek nem jut hajlék, betevő falat, elemi biztonság, tisztálkodási lehetőség, vagyis az emberi méltóság anyagi minimuma sem. Létezik egy vallási közösség, amely sokak emberi méltóságáért dolgozik. A Mazsihisz és a BZSH egyenként 613 ezer forinttal, összesen tehát 1 millió 226 ezer forinttal segíti a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) támogatottjait.

Arra biztatunk mindenkit, hogy járuljon hozzá minden honfitársunk alapvető emberi méltóságának megőrzéséhez, és kérjük, segítse adományával a rászorulókat! Segítség nélkül szegényebb lesz a hazánk.

Mazsihisz adományszámla
Számlaszám:
11707024-20408022
Az utalásra kérjük ráírni: Adomány a MET támogatására

Politzer Tamás

NAPTÁR

Október 16. péntek	Tisri 28.	Gyertyagyújtás: 5.35
Október 17. szombat	Tisri 29.	Szombat kimenetele: 6.38
		Újholdhirdetés
Október 18–19. vasárnap – hétfő	Tisri 30. – Chesván 1.	Újhold
Október 23. péntek	Chesván 5.	Gyertyagyújtás: 5.23
Október 24. szombat	Chesván 6.	Szombat kimenetele: 6.26

Összehasonlító elemzés vírusilag

Négy védőruhát vizsgáltak Magyarországon. Az első magyar gyártásúval foglalkozunk bővebben.

Orosz gyártmány: golyóálló, akna-keresésre is alkalmas, kissé súlyos, de masszív. A vírusok gyorsan feladják az áttörési kísérletet. Erős védelem.

USA: a NASA űrhajós ruhájából kifejlesztett védőfelszerelés. Minde-nütt jó, de legjobb a súlytalanság állapotában.

Észak-koreai: a mérések szerint a védőruhán keresztül ki-be járkálnak a vírusok. Számuk nem szaporodott a ruhán belül, mert ugyanannyi ment ki, mint amennyi bejutott. (Állítólag vírusfertőzött embereket Dél-Korea nagyvárosaiban dobtak le ejtőernyővel. Vírustámadás, a csodafegyver.)

Magyar: Grün Sándor műanyag-feldolgozó kisiparos állt rá azonnal a védőruhák gyártására. Egyik este hallotta a rádióban, hogy erre van szükség. Másnap reggel kiment a volt Moszkva térre (Széll Kálmán tér). Itt munkanélküliek, migránsok várakoztak, hogy alkalmi munkát kapjanak.

- Ki nem ért semmihez? – kérdezte Grün bácsi. Hatan jelentkeztek.
- Gyertek velem!
- Mit fogunk csinálni, főnök?
- Valami olyat, amihez senki nem ért Magyarországon. Ezért választottalak benneteket. Védőruhát fogunk gyártani. Máris 500 db-os megrendésem van az M3-as 1-es és 2-es kamionparkolójában dolgozó lányoktól. Most szedjétek össze az eldobált műanyag palackokat. Délre legyen a műhelyben 5000 db. Ledaráljuk, tisztítjuk, hipóval fertőtlenítjük, és 14 óraker indulhat a sorozatgyártás.

A semmihez sem értő Szabolcs

Jom Kipuri csirkék a repülőgépen

Hagyományörzés és kreatív újítás

A hagyományörző zsidóság körében elterjedt szokás a kapparot: Jom Kipur előestéjén a férfiak egy kakast, a nők egy tyúkot lábánál fogva háromszor körbeforgatnak a fejük fölött, és közben imát mondanak. A tradíció szerint a bűn így átszáll az állatra, amit azután levágnak, és húsát a szegényeknek adják.

A mostani járványhelyzetben a rituálé végrehajtása világsszerte nehézségekbe ütközik, és politikai alkuk tárgya.

Az ausztráliai Melbourne-ben e napokban teljes a vesztegár. Egy repülőgéppel rendelkező emberbarát azonban elhatározta, hogy segít a problémán. Feltett egy tyúkot és két kakast a gépére, és azokkal a város fölött körözött a géppel, vélvén, hogy így a hagyomány megtartása az összes helyi zsidó számára megoldódik. A gép egy órán át írt le sűrű körföket Caulfield és St. Kilda negyedek fölött, ahol a melbourne-i zsidók többsége él.

Mindazonáltal nem biztos, hogy az ortodox zsidók ily módon teljesítenek vélik e vallási kötelességüket – teszik hozzá egyesek.

JTA – Bassa László/Szombat

megyei, pakisztáni, afrikai melósok lelkesen dolgoztak, amikor megértették, milyen ügyet szolgálnak. Az első mintadarabok elkészülte után megérkezett néhány szakértő lány a kamionparkolóból, akik felprobálták és kiprobálták önként jelentkezőkkel az igen szexisre sikeredett védőruházatot. A víruseszter dr. Györgyi Pál nyugdíjas virológus, emeritus professzor végezte. A megfelelő helyen megfelelő vírustaszító nyílásokkal ellátott védőoverall képes volt színes ledfeliratokkal reklámszöveget, szolgáltatási árakat is megjeleníteni. Az autósok már messziről látták, melyik parkolóban érdemes megállni.

A következő megrendelés a háziorvosoktól érkezett. Ők voltak a frontvonalban, de semmilyen védőfelszerelést nem kaptak, így saját beszerzésben kellett megoldaniuk. Ezért bővíteni kellett a gyártást. Sándor bácsi műhelye 30 éve egy Dohány utcai pincehelyiségben volt. Ő volt a vízipisztolykirály. Saját találmánya volt a rakéta alakú távolszó. Hatásos volt, messzire hordott, magánbeszerzésben a tűzoltók is vásároltak maguknak, nem volt drága.

A növekvő igények miatt a gyártás kibővült: védőszemüveg, védőálarc, védőruha is készült. Ezért bérelt még két pincehelyiséget. Állásukat veszített szakembereket vett fel. Hamaro-

san szinte az egész országot ellátta. A vírusok hamarosan rájöttek, hogy Magyarországon nem tudnak megfelelő számban bejutni az emberi szervezetbe. Egyre kevesebb ember fertőződött meg, hála Grünnek.

Lassan enyhült a kereslet. Sanyi bácsi újra gyártott vízipisztolyokat is. Várható, hogy lesz nyaralási szezon, egyre több megrendelés érkezett a balatoni kereskedőktől.

Egyik nap névtelen feljelentés alapján megjelent nála a Nébih és a NAV. Általános minőségellenőrzés. Hogyan mert ő egészségügyi felszereléseket gyártani? Elérkezett a hivatalnokok ideje is. Megszűnt a karantén, ki mertek jönni az utcára. A visszafojtott energiától feltüzelt, hónapok óta bezárt ellenőrök mindent felforgattak. A védőfelszerelés nem kompatibilis a kipszákoktól, azerbajdzsánoktól, Ázsiából kapott eszközökkel. További vizsgálatokig, amelyek befejezési határideje 2022. december 31., felfüggesztik a gyártást.

Sanyi bácsi már elmúlt 70 éves, és most elhalt benne valami, ami tüzelte benne a tervezés, gyártás, értékesítés képességét. Kifizette a munkatársait. Lekapcsolta az áramot, elzárta a vizet, és bezárta a műhelyt.

Másnap hirdetés jelent meg az újságban:

MŰANYAGFELDOLGOZÓ KIS-ÜZEM ELADÓ

Ahasvívus

...és ideje van a nevelésnek

Josephine Baker világhírű revücsillag élete utolsó heteiben, 68 évesen is korát meghazudtoló frissességgel szerepelt Európa színpadjain. Amikor Koppenhágában vendégszerepelt, az egyik tapintatlan újságíró a művésznő életkora felől érdeklődött. Baker fanyar iróniával így válaszolt:

– Harmincnégy az egyik lábam...

***

G. B. Shaw híres volt szarkasztikus megjegyzéseiről. Egy alkalommal régi hölgyismerőse panaszkodott az írónak:

– Tegnap a jósnőm azt tanácsolta, hogy este menjek el a kaszinóba, tegyem meg a születési évemet, és nagy pénzt fogok nyerni. El is mentem, de egész este vesztettem.

Shaw tömören így válaszolt:

– Asszonyom, ezúttal nem kellett volna letagadni azt a szokásos tíz évet.

75 éve alakult meg a Tarbut

(Folytatás a 3. oldalról)

Budapesten erősen építettek a munkácsi héber gimnázium hagyományaira – némi könnyítésekkel, hiszen ott a háború előtt 6 nyelvet tanultak, s ez még egy kárpátaljai koponyának is sok –, s ezt az iskola tanári karának összetétele is tükrözte. Így a budapesti Tarbut Gimnázium első igazgatója, Rubin Illés 1938–1940 között a munkácsi „anyaintézmény” élén állt; az iskolaszék elnöke, dr. Spiegel Simon, aki iskolaorvos és az egészségtan tanára is volt, korábban a munkácsi Zsidó Iskolaegyesületet vezette. Megtaláljuk a tanárok között Hahn István, Grosz Ezra és Scheiber Sándor fényes nevét is. Nem volt könynyű a vállalt munkájuk!

Miniszteri rendelet szerint „az iskola tanítási nyelve a héber”, amelyet a tanulók természetesen nem ismertek. Ezen felzárkóztató tanfolyamok segítettek olyan mértékben, hogy a tanév végén már csak a magyar nyelv, a történelem és a földrajz tanítása folyt magyarul, a többit teljesen avagy részben héberül oktatták. Pedagógiaiilag különleges feladat volt az iszonyatos emlékeket hordozó, esetleg árva gyermekek beillesztése „békebeli” iskolába. Ezt egyensap-kával és diákjelvénnel igyekeztek előmozdítani.

Az első tanév eredményei alapján a Tarbut kiterjesztette iskolahálózatát. Budapesti gimnáziumát négy felső osztállyal bővítette, van reál és humán tagozat. Egybeolvadtak az Országos Rabbiképző Intézet régi gimnáziumával, de a Tarbut tanterve alapján. A már említett Hungária körüti I. számú héber nyelvű általános (ahogy akkor mondták: elemi) iskola mellett megnyílt a második a Röck Szilárd utca 26. szám alatt, és Óbudán a harmadik a Zichy Jenő utca 9. szám alatt. A Deszken működő Tarbut-iskola után Szegeden is héber nyelvű elemi iskola létesült. Mátyásföldön és Rákospalván a gyermekotthonokban előkészítő jellegű hébertanfolyamokat indítottak. A következő tanévben ezekben az iskolákban eredményes nevelőmunka folyt, amelyet külföldi látogatók is elismertek.

Nagy figyelmet fordítottak a palesztinai fejleményekre, a zsidó állam megteremtéséért akkor vívott küzdelemre. Izrael Állam megszületése után a diákok nagy része kivándorolt, ezt elősegítette iskoláik államosítása, amit nemcsak a héberoktatás, hanem az egyszerű iskolai hittan megszüntetése követett. A diktatúrában nem volt helye a Tarbut-iskoláknak, pedig ezek fennállásuk néhány éve alatt jelentős eredményeket értek el, és új szintet jelentettek a hazai közoktatás palettáján.

Róbert Péter

SPÁNN GÁBOR

A magyar Deborah

Kedves Olvasó!

Kérem, nézze el nekem, hogy ezzel az írással egy kicsit kilépek a saját műfajomból, és egy középkorú magyar, zsidó, feleség és édesanya portréját nyújtom át Önnek.

Teszem ezt azért, mert amikor először hallottam róla, megdöbben-tem, mert sorsa, ambíciói meglehetősen különböznek egy 21. századi, diaszpórában élő zsidó anyától.

Herman Juditnak hívják, polgári foglalkozására nézve „szabad szel-lemi foglalkozású”, otthon dolgozik, rendszerszervező. Szemre egy tö-rékeny, alig 50 kilós, csinos hölgy, könyvtárosi diplomával, több nyel-ven beszél, és amikor leültünk, szinte kérdéses nélkül, önmagától vála-szolta meg magamban feltett kérdéseimet.

Azzal kezdte, hogy több mint két évvel ezelőtt egy unalmas téli estén otthoni bezártságában (akkor még Covid a horizonton sem volt...) me-gnézte A Bourne-rejtély című filmet. Mivel az tele van akciójelenettel, a végén szinte fölkiáltott: én vagy kaszkadőr leszek, vagy meghalok. Azt mondta magáról, hogy ő egy könyvtáros-lelkű valaki, különösebb sportmúlt nélkül, fiatalabb korában aerobikozott, szeret táncolni, és ennyi. (Lásd még: a zsidó a könyv népe.) A tett halála az okoskodás, is-merve a mondást, ő azonnal nekiesett a Google-on keresni, hogy léte-zik-e Magyarországon kaszkadőrképzés. Meglepetésére OKJ-stól kezdve magániskolák tömege ajánlkozik, de ő arra bökött rá, amelyik úgy hirdette magát, hogy korra, nemre való tekintet nélkül minden edzésre jelentkezőt szeretettel várnak.

Még aznap este lement Piroch Gábor edzőtermébe, és jelentkezett Magyarország leghíresebb és legidősebb kaszkadőrjénél azzal, hogy szeretne csapattag lenni. Pirochról azt kell tudni, hogy tagja az Ameri-

Judit akcióban

kai Filmakadémiának, pendlizik Buda-pest és Los Angeles között, és olyanokkal dolgozott akciórendezőként, mint Ridley Scott vagy John Cameron, és az ő csapata játszott minden akciójelenetet például a Titanicban. Végignézett a törékeny asz-szonykán, és azt mondta neki: no lányom! Most légy szíves mondd el, hogy mik az erősségeid és a gyengeségeid. Ő ruhája szélét gyűrögetve vallotta be, hogy csak egyetlen dologtól fél, a zuhanástól. Rémál-maiban repülőből vagy rohanó vonatból esik ki, és ilyenkor izzadságban fürödve ébred. Erőssége viszont a hidegtűrő ké-pessége. Hozzátette, hogy ez azt jelenti, té-len van elemében, bármilyen hideg vízbe bikiniben bemegy, és minden-kit lekörözve a leghosszabb ideig képes fagypont körül maradni. Egyébként élete nagy szerepvágya egy olyan film, aminek hősnője úgy kíván öngyilkos lenni, hogy télen begyalogol egy jeges vízbe, és majd ő, ha kiképzett kaszkadőr lesz, ennél átveszi a színésznő szerepét.

Piroch úgy kezdte, hogy: na kislányom, akkor most fölmész arra a három méter magas emelvényre, és onnan megcsinálsz egy hármas for-dulatú zuhanást. Ilyesmit akkor látunk, ha egy játékfilmben valakit száguldó autóból kidobnak vagy vonatról leugrik.

Judit nyelt egy nagyot, felment, és megcsinálta a mutatványt. Piroch megdicsérte: szabályos volt az érkezésed! Ő pedig másnap lefénnyképez-tette a hátát, ami leginkább Magyarország hegy- és vízrajzi térképére hasonlított, mert a tatami gumifülete szinte beleégett a bőrébe. Ott-hon azzal vigasztalta magát, hogy megvette a belépőjegyet a kaszkadőrképzésre. Másfél éve jár le, most a vívásához jutottak el, ahol az az előnye van, hogy ő kétkezes. A kardja, mely akkora majdnem, mint ő, hozzáért, és ha nem is versenyszinten, de egy akciójelenet-hez elegendő tudással ma már vívójelenetre is képes. Tudja, hogy zsidó fel-menői nem lennének boldogok, ha megtudnák a „pályamódosítást”, de sajnos rokonokkal nem rendelkezik, mert az egykor nagy családját, nagyanyját hat testvérével együtt kiirtották különböző koncentrációs táborokban, így nincs kinek a hozzájárulását megszerezni. Férje teljes mellszélességgel áll mellette, és kívánja, hogy legyen sikeres. Hatéves kislánya kategorikusan kijelentette, hogy kaszkadőr lesz, ha felnő, és édesanyja megdöbbenésére már most olyan dupla hátraszaltót csinál otthon, amit ők edzésen hónapokig tanulnak.

A jórészt férfiakból álló kaszkadőr-csapat teljesen befogadta, sem a neme, sem a zsidó származása ott nem zavar senkit, Piroch pedig már megcsillantott előtte egy szerepet, ha ebben az évben a képzése véget ér. Itt fognak forgatni egy akciófilm-sorozatot az amerikaiak, amelyiknek a jelenetében egy öngyilkos merénylő egy kávézó teraszán robbantja föl magát, ahol a főszereplő éppen randevúzik. Neki szánja azt a szere-pet, hogy amikor robban a testi bomba és a vendégek székestül elrepül-nek, a színésznő helyett ő fog elszállni. Jelenleg is erre gyúr.

Beszélgetésünk végén elmeséltem neki, hogy a 80-as években a kö-zönség kedvence, Kabos László kabarébéli műsorszámát ezzel a viccel fejezte be: A NASA önkénteseket keres űrutazáshoz, magas jutalmat ígérve. Elsőnek jelentkezik Iván, a szovjet. A bizottság elnöke megkér-dezi, hogy Iván mennyiért vállalja a kilövést. Ő azt feleli: kétmillió dol-lárért. És mit kezdene ennyi pénzzel? Egymilliót a Pártnak adnék, és egymillióból halálomig gond nélkül élnék.

Utána jön Joe, az amerikai, ő négy milliót kér, mondván, hogy abból egymilliót adna kedvenc rögbicsapatának, egymilliót a családjának, és a kétmillióból új házat venne.

Ezután következik Kohn, a magyar kandidáns. A kérdésre elmond-ja, hogy ő bizony hatmilliót kér. Az nagyon sok pénz, mit kezdene ve-le? A válasz: először is egymilliót kapna ön, mert mellettem döntött. Egymilliót adnék a zsinagógámnak, mert igencsak rá van szorulva, kétmillióból jól élnék a családommal, és a maradék kétmillióért meg hagyná magát kilőni az a mesüge Iván.

Miközben kikísértem, megkérdeztem Juditot, hogy ő vállalna-e egy repülőből való kiugrást. Kicsit gondolkozott, majd annyit felelt: ha Ön szerez nekem arra az időre bébiszittert a gyerekeim mellé, akkor ma már igen...